

Van ridders naar diversiteit

Onderzoek naar de representatie van personages in *De brief voor de koning* en adaptaties en evaluatie door het publiek

Meline Nieuwenhuis

Masterscriptie Letterkunde

30 juni 2020

Begeleider: Jeroen Dera

Tweede lezer: Roel Smeets

Abstract

The novel *The Letter for the king* (1962) by Tonke Dragt is one of the most famous children's novels in the Netherlands. The novel was adapted into a Dutch movie in 2008 and Netflix adapted it into a series in 2020. Due to Netflix' aim to support more diversity *The letter for the king* has a diverse cast. In this master thesis I analyze the representation of characters in the different texts and how the public evaluates this.

The central question of this thesis is: *'How are characters represented in the novel The letter for the king and adaptations and how does the public evaluate this?'* The central question will be answered first by analysis of the representation of characters by analyzing the characteristics connected to different characters and what these characters represent. On the other hand this question will be answered by analysis of amateur reviews which focuses on the evaluation of characters by the public.

The analysis of the representation of characters shows that characters in the novel and the movie are characterized by stereotypical knighthood characteristics. All characters represent good or evil. The characterization in the series is more diverse and less stereotypical, but still greatly hierarchized. The series actualizes the material it is based on, but representation of social groups is still locked in hierarchy among groups that are oppressed.

The analysis of the amateur reviews shows that characters in the book are evaluated mostly positive and characters in the series and film are evaluated mostly negative. One returning element in amateur reviews is the diversity of representation. The lack of diversity in the book and movie is evaluated negatively. The excess of diversity in the series is also evaluated negatively. Actualizing in adaptations is not necessarily positive or negative according to the amateur reviewer.

Inhoudsopgave

Abstract	2
1 Inleiding	5
1.1 Adaptatie	7
1.1.1 Adaptatietheorie	7
1.1.2 <i>Fidelity issue</i>	8
1.2 Representatie en personages.....	12
1.3 Receptie.....	14
1.4 <i>De brief voor de koning</i>	15
1.5 Leeswijzer	16
2 Methodologisch kader	17
2.1 Analyse personages in de roman.....	17
2.2 Analyse personages in de film en serie	21
2.3 Receptieanalyse	24
2.4 Corpus	25
3 Representatie van personages in roman, film en serie	28
3.1 Analyse roman.....	28
3.2 Analyse film	35
3.3 Analyse serie	41
4 Receptieanalyse	48
4.1 Receptie van het boek	48
4.2 Receptie van de film.....	51
4.3 Receptie van de serie.....	52
4.4 Evaluatie van representatie van personages	55
5 Conclusie.....	57
5.1 Representatie van personages.....	57
5.2 Evaluatie door het publiek.....	61

5.3 Discussie en aanbevelingen.....	62
Bibliografie.....	64
Bijlage 1	66

1 Inleiding

Het allermooiste kinderboek van de afgelopen vijftig jaar volgens de jury van de Griffel der Griffels in 2004: *De brief voor de koning* is in Nederland een groot succes gebleken. Na 49 drukken wordt het boek nog steeds gelezen¹. In 2021 wordt de klassieker opnieuw uitgegeven met de actie ‘Geef een boek cadeau’. Daarnaast is het boek uit 1962 ondertussen in zo’n 30 talen vertaald. De queesteroman vertelt het verhaal van Tiuri, die als aanstaand ridder van Dagonaut de nacht voor zijn ridderslag in stilte moet doorbrengen in een kapel. Echter, hij wordt hierbij gestoord om een ridder in nood te helpen. Hij krijgt van deze ridder de opdracht een brief te bezorgen bij de koning van Unauwen. Tijdens zijn reis krijgt hij te maken met allerlei gevaren. Gezien de populariteit van de roman spreekt het thema van de queeste het publiek nog steeds aan.

De populaire roman is verfilmd in 2008. Netflix bracht in 2020 een serie uit die gebaseerd is op de roman onder de Engelse titel *The letter for the king*. Het verfilmen van een roman is een vorm van adaptatie. Jim Collins toont in zijn boek aan dat de aandacht voor filmadaptaties van boeken groeit. De kwaliteit van filmadaptaties van boeken wordt steeds beter en deze films kunnen concurreren met *blockbusters*. Daarnaast krijgen filmadaptaties ook steeds meer nominaties voor grote prijzen. Bijvoorbeeld de filmadaptatie van *Brokeback Mountain* die prijzen won op grote festivals en meerdere nominaties kreeg voor *Academy Awards* en *BAFTA-awards*.² Collins noemt deze groeiende aandacht voor adaptaties *cine-bibliophilia*.³ *Cine-bibliophilia* betekent dat film en literatuur steeds meer naar elkaar toegroeien. Dit is bijvoorbeeld te zien in het groeiend aantal filmadaptaties, maar ook in nieuwe uitgave van romans met een kaft die gebaseerd is op de film. *Cine-bibliophilia* uit zich bij de consument bijvoorbeeld in de interesse om de filmadaptatie te zien na het lezen van een boek of een boek te lezen na het zien van de film.

Ook groeit de interesse voor adaptaties in het onderzoeksveld van de filmwetenschap en, langzaamaan, ook in het onderzoeksveld van de literatuurwetenschap. In onderzoek naar adaptaties staat de *adaptor*, degene die adaptatie maakt, veelal centraal. In hoeverre deze *adaptor* zijn interpretatie verwerkt in de adaptatie is een interessant aspect in het onderzoeksveld. De *adaptor* wordt bijvoorbeeld beïnvloed door zijn eigen waarden en normen, culturele en maatschappelijke kwesties, of eerdere analyses of interpretaties van hetzelfde

¹ Parlevliet (2014) 133

² Collins (2012) 117-118

³ Collins (2012) 120

verhaal. De *adaptor* is degene die keuzes maakt in het selecteren van elementen voor adaptatie. Hierdoor kan de *adaptor* iets anders neerzetten dan de schrijver van de brontekst in eerste instantie bedoelde.

Een andere ontwikkeling in de filmindustrie is de toenemende inclusiviteit. In grote film- en serieproducties op onder andere Netflix ontstaat steeds meer aandacht voor inclusiviteit: verschillende sociale groepen worden steeds vaker gerepresenteerd. Bijvoorbeeld in de Netflix-serie *Bridgerton*. De serie speelt zich af in Victoriaans Engeland en verschillende personages uit de adel worden vertolkt door acteurs met een donkere huidskleur. Terwijl de adel in de Victoriaanse tijd uit personen met een witte huidskleur bestond. Een ander voorbeeld van inclusiviteit is de Hollywoodproductie *Ghostbusters*, waarin vrouwen de hoofdrol spelen in de vernieuwde versie van de klassieker.

In *The letter for the king* op Netflix is deze verandering ook te zien. Acteurs met een donkere huidskleur vertolken personages die ridder zijn. Terwijl de tijd waarin de serie zich afspeelt vergelijkbaar is met middeleeuws Europa (ook al gaat het om een fantasiewereld). Daarnaast staat in deze serie een koningin aan het hoofd van Dagonaut. Het rijk wordt in de roman bestuurd door een koning. Ook is één van de ridders die met Tiuri de nachtwake moet doormaken een meisje en deze rol wordt vertolkt door een actrice van Aziatische afkomst. De inzet van meer diverse personages in deze adaptatie van *De brief voor de koning* sluit aan bij huidige waarden en normen die Netflix hanteert in zijn series en films, namelijk: de representatie van verschillende groepen in de samenleving.

Deze observatie is de aanleiding voor het centraal stellen van de roman *De brief voor de koning* en de adaptaties in deze scriptie. In dit onderzoek staat in het bijzonder de representatie van personages in de teksten en in de receptie centraal. In de rest van deze inleiding wordt een aantal begrippen behandeld dat de basis vormt voor deze scriptie. Ten eerste wordt het begrip ‘adaptatie’ nader toegelicht en wordt dit begrip in de context van dit onderzoek geplaatst. Vervolgens wordt uiteengezet hoe personages en representatie van personages een rol spelen in zowel romans als films en series. Daarna wordt ingezoomd op het begrip ‘receptie’ waarbij gekeken wordt hoe adaptatie ontvangen kan worden door de kijker of lezer. Aan het slot van deze inleiding zal de concrete hoofdvraag volgen en wordt nader toegelicht hoe dit onderzoek is opgebouwd.

1.1 Adaptatie

In deze scriptie staan naast de roman *De brief voor de koning* en twee verschillende adaptaties centraal. Adaptatie is een kernbegrip in dit onderzoek en wordt gedefinieerd als: de transformatie van een bron naar een nieuw medium.⁴ Alle media kan geadapteerd worden en een adaptatie zijn. Zo kan van een boek een televisieserie gemaakt worden, van een game een film gemaakt worden, van een gedicht een musical gemaakt worden, enzovoort. Om te bepalen hoe adaptaties in dit onderzoek benaderd worden, zal het begrip ‘adaptatie’ eerst breder verkend worden. Hiervoor wordt eerst dieper ingegaan op de adaptatietheorie. Vervolgens wordt een belangrijk begrip uit adaptatietheorie nader toegelicht, namelijk: *fidelity*.

1.1.1 Adaptatietheorie

Linda Hutcheon beschrijft in haar boek *A Theory of Adaptation* manieren waarop adaptatie kan worden uitgevoerd. Zij stelt dat het begrip ‘adaptatie’ op drie manieren kan worden uitgelegd. Ten eerste kan adaptatie uitgelegd worden als het eindproduct van het transformeren van het ene medium in een ander medium, zoals het verfilmen van een roman waarvan de film uiteindelijk het eindproduct is en de adaptatie.⁵ Ten tweede kan adaptatie benaderd worden als een proces waarbij de *adaptors* hun eigen interpretatie verwerken in het product. Zo zal hij keuzes moeten maken in de bewerking van een boek door scènes uit te breiden, te verkorten of over te slaan om uiteindelijk een film te maken die past binnen een bepaald tijds kader.⁶ Hutcheon beschrijft tot slot een derde vorm van adapteren, namelijk: de adaptatie als een proces van receptie waarbij het lezen of bekijken direct omgezet wordt in een vorm van plezier of begrip. Hierbij wordt de adaptatie beïnvloed door andere bronnen naast de brontekst, zoals essays over de brontekst. Dit wordt intertekstualiteit genoemd, omdat andere bronnen voorkomen in de adaptatie.⁷

Hutcheon onderscheidt verschillende manieren van adapteren. Twee hiervan zijn voor dit onderzoek van belang en zullen nader toegelicht worden. De eerste manier van adapteren richt zich op de brontekst waarbij zoveel mogelijk elementen uit de brontekst worden overgenomen. De adaptatie blijft trouw aan de brontekst.⁸ Dit is bijvoorbeeld te zien in de film van *De brief voor de koning*. In de film zijn veel details en ideeën uit de roman overgenomen. De andere manier van adapteren is het gebruiken van de brontekst als inspiratiebron voor het

⁴ Corrigan (2017) 3

⁵ Hutcheon (2012) 7

⁶ Hutcheon (2012) 8

⁷ Idem

⁸ Hutcheon (2012) 81

eindproduct.⁹ Dit is vooral te zien in de serie *The letter for the king*. Deze serie gebruikt de brontekst als inspiratie voor het verhaal. De serie gebruikt bijvoorbeeld de namen en de tijdsgeest van de brontekst, maar voegt elementen toe of negeert bepaalde elementen uit de brontekst. Dit heeft als gevolg dat bijvoorbeeld personages op een andere manier in perspectief worden geplaatst ten opzichte van de brontekst of dat de sfeer in de serie verandert ten opzichte van de brontekst. De *adaptor* voegt zijn eigen interpretatie en inspiratie toe aan het maken van de nieuwe serie.

Adaptatie kan geanalyseerd worden door zowel de brontekst als het nieuwe medium te analyseren. Volgens Sandra Murray moet de analyse van adaptatie breder getrokken worden. Volgens Murray behoort Adaptatie niet langer begrepen te worden vanuit alleen tekstuele context, maar hoort ook geanalyseerd te worden vanuit sociale en culturele context.¹⁰ Intermedialiteit en transmedialiteit zijn kernbegrippen in de adaptatietheorie. Murray bedoelt met intermedialiteit en transmedialiteit het door elkaar lopen van verschillende media in adaptaties. Zoals het combineren van muziek en film of de manier waarop politieke ideologie of genderissues geuit worden in bijvoorbeeld films of games. Door middel van intermedialiteit en transmedialiteit wordt een richting geopend naar muziek, politieke activiteit, en sociale en culturele impact. Hierdoor staan deze begrippen in lijn met de wetenschap en fanculturen. De wetenschap en fanculturen kunnen aantonen hoe conservatief of radicaal adaptatie kan functioneren ten opzichte van andere media.¹¹ De adaptatie kan weergeven hoe een tekst geïnterpreteerd wordt door de wetenschap of door fans.

1.1.2 *Fidelity issue*

Naast de kernbegrippen intermedialiteit en transmedialiteit is *fidelity* een veelgebruikt begrip in de adaptatietheorie. *Fidelity* wordt gedefinieerd als: '[...] the extent to which a given aesthetic object [...] reflects a faithful understanding of its source.'¹² *Fidelity* vraagt in adaptatieonderzoek om te analyseren in hoeverre een adaptatie gelijk is aan de bron.

Echter, Robert Stam beargumenteert dat *fidelity* een problematisch begrip is voor het analyseren en noemt dit het *fidelity issue*. *Fidelity* is het problematisch, omdat er altijd elementen veranderen in een adaptatie. Bijvoorbeeld wanneer het boek zelf geen invulling geeft aan bepaalde details. In Flauberts *Madame Bovary* wordt bijvoorbeeld de oogkleur van Emma

⁹ Idem

¹⁰ Corrigan (2017) 10

¹¹ Idem

¹² Johnson (2017) 1

niet genoemd en in de film speelt dit detail wel een rol.¹³ In adaptatie is altijd sprake van automatische verandering, omdat details in de mise-en-scène andere effecten hebben dan romans kunnen geven. Verder is *fidelity* problematisch, omdat de totstandkoming van een roman anders verloopt dan de totstandkoming van een film. Bij een roman is vaak maar één auteur betrokken, terwijl bij een film veel meer partijen betrokken zijn.¹⁴ Bij filmadaptatie is letterlijke *fidelity* onmogelijk, omdat een film gebruik maakt van meerdere media. Hierbij is te denken aan een soundtrack, achtergrondgeluiden en acteervaardigheden van acteurs.¹⁵

Een filmadaptatie kan daarmee per definitie niet voldoen aan de brontekst, maar op deze manier moet ook niet naar een filmadaptatie gekeken worden volgens theoretici. Volgens James Naremore deugt de wijze waarop over filmadaptatie wordt geschreven niet. Hij beschrijft twee problemen. Aan de ene kant zorgt de wijze waarop geschreven wordt over adaptatie dat canonieke teksten altijd als ‘hoger’ gezien worden dan film. Aan de andere kant zorgt deze wijze ervoor dat de film gestereotypeerd wordt als een middel waarop het origineel wordt bewerkt met beeld en geluid. Naremore pleit ervoor dat filmadaptatie juist vraagt om een hoog analytisch vermogen. Filmadaptatie is namelijk niet alleen een vorm van beeld en geluid, maar vraagt ook een analyse van onder andere editing, licht en camerawerk. Door deze elementen niet mee te nemen, wordt de film tekortgedaan en zal de roman altijd dominant zijn ten opzichte van de film.¹⁶

De vraag is waar de dominantie van de roman vandaan komt. Stam beschrijft drie aannames waarom de roman dominant is ten opzichte van film.¹⁷ Ten eerste hebben romans het voordeel van senioriteit, omdat literatuur veel ouder is en een langere traditie kent. De tweede aanname is gebaseerd op iconofobie: het culturele vooroordeel dat visuele kunst ondergeschikt is aan verbale kunst. Dit vooroordeel komt voort uit onder andere de traditie van het jodendom, de islam en het protestantisme waarin het verboden is beelden te aanbidden. Tot slot speelt logofilie een rol bij romans: de symbolische liefde voor het woord (het logo) is een traditie in de Westerse cultuur die zich uit in religieuze teksten en het heilige woord. Andere associaties kunnen deze aannames van Stam aanvullen. Zoals het idee dat de roman wordt gerekend tot ‘*high*’ culture en de film wordt gerekend tot ‘*low*’ culture.¹⁸ Het imago dat adaptatie met zich

¹³ Stam (2000) 55

¹⁴ Stam (2000) 56

¹⁵ Idem

¹⁶ Dera (2014) 63

¹⁷ Idem

¹⁸ Idem

meebrengt in de culturele discourse zorgt ervoor dat adaptatie bij voorbaat als inferieur wordt gezien ten opzichte van de literaire bron.

Adaptatie moet daarom anders benaderd worden. Stam pleit voor Derridaanse deconstructie (*Derridean deconstruction*), namelijk het ontmantelen van de hiërarchie tussen het ‘origineel’ en de ‘kopie’.¹⁹ Deze termen wijzen al op het feit dat de ‘kopie’ ondergeschikt wordt bevonden aan het ‘origineel’. De filmadaptatie zou, volgens Stam, juist gezien moeten worden als een kritiek op of een lezing van de roman.²⁰ De filmadaptatie moet volgens Stam daarom benaderd worden als een kunstwerk op zichzelf in plaats van een kopie.

Naast het beschouwen van adaptatie als kritiek op of als lezing van de roman schrijft Stam dat adaptaties in een veel bredere, intertekstuele dialoog moeten worden geplaatst.²¹ Hiermee volgt Stam de theorie van Genette over transtekstualiteit. Genette definieert transtekstualiteit als volgt: transtekstualiteit is alles waarmee een tekst in relatie staat tot andere teksten. Hierbij valt te denken aan James Joyces *Ulysses* waarin Joyce gebruik maakt van elementen uit het Griekse verhaal *De Odyssee* om tot een nieuw verhaal te komen. Het gebruikmaken van elementen uit het ene verhaal in het andere verhaal geeft de relatie weer tussen de twee teksten.

Onder transtekstualiteit worden verschillende vormen verstaan. Twee daarvan zijn van belang voor dit onderzoek, namelijk: intertekstualiteit en hypertekstualiteit. Ten eerste wordt intertekstualiteit door Genette gezien als de manier waarop twee teksten naast elkaar bestaan. Bijvoorbeeld de film bestaat naast de literaire tekst en andere teksten. De film neemt elementen uit de literaire tekst, maar maakt ook gebruik van bijvoorbeeld academische lezingen van de literaire tekst. Met hypertekstualiteit bedoelt Genette dat er een relatie is tussen de hypertekst (de adaptatie) en de hypotekst (de brontekst). Filmadaptatie is bijvoorbeeld de hypertekst die gebruik maakt van elementen uit de hypotekst. Deze elementen worden getransformeerd door middel van selectie, amplificatie, concretisering en actualisering.²² Stam noemt hierbij het voorbeeld van James Joyces *Ulysses* als hypertekst waarin Joyce gebruik maakt van verhalen uit de hypotekst *De Odyssee*. Joyce selecteert elementen uit *De Odyssee* en actualiseert deze om te passen binnen hedendaags Ierland.

¹⁹ Stam (2000) 58

²⁰ Stam (2000) idem

²¹ Stam (2000) 64

²² Stam (2000) 66

De transformatie van een hypotekst naar een hypertekst wordt beïnvloed door allerlei factoren, zoals: selectie, amplificatie, concretisering, popularisatie, reculturalisering, actualisering, enzovoort. Tijdens het adapteren worden keuzes gemaakt om elementen uit de brontekst (de hypotekst) bijvoorbeeld weg te laten of te gebruiken, te vergroten, te concretiseren of te actualiseren in de nieuwe tekst (hypertekst). De uiting van de adaptatie wordt gedaan in een andere context en in een ander medium, waardoor *fidelity* nooit kan optreden. De hypotekst vormt een informatieel netwerk, een serie cues, die een adaptatie kan overnemen, negeren, vergroten of transformeren.²³ Stam noemt als voorbeeld de transformatie van de roman *Robinson Crusoe* van Daniel Defoe naar verschillende films. In de Laurel en Hardy-film *Robinson Crusoland* verandert het genre van koloniaal avontuur naar slapstick. In de film *Crusoe on Mars* wordt de hoofdrolspeler een ruimteavonturier. Regisseur Jack Gold richt zich in zijn filmadaptatie *Man Friday* op de meer duistere kanten van het Crusoe-verhaal en de homo-erotische elementen uit de roman die beschreven worden in verschillende lezingen van de roman.²⁴ Deze drie voorbeelden tonen aan hoe *adaptors* kunnen omgaan met elementen uit de hypotekst en deze kunnen transformeren in de hypertekst. Het laatste voorbeeld laat ook zien dat intertekstualiteit een rol speelt, omdat Gold zich bedient van verschillende lezingen die hij toepast in zijn interpretatie van het verhaal.

Stam pleit voor een benadering van de analyse van adaptaties waarbij het oordelen niet achterwege blijft. De kijker functioneert als criticus volgens Stam. Hij bedoelt daarmee dat oordelen van de kijker op basis van de roman achterwege gelaten moeten worden en meer geworteld moeten worden in temporele en culturele context en intertekstuele geschiedenis. De aandacht van de analyse van adaptatie moet gaan naar de manier waarop adaptaties in dialoog staat met andere teksten, zoals lezingen, kritieken, interpretaties en herschrijvingen. De geformuleerde kritiek zal hierdoor niet alleen rekening houden met de verschillen tussen media, maar deze ook verwelkomen.²⁵

De adaptaties in dit onderzoek worden benaderd als nieuwe media die in relatie staan tot de brontekst. Dit is in lijn met de wijze waarop Stam beargumenteert dat hypotekst en hypertekst naast elkaar functioneren. Exacte overname van elementen uit de hypotekst is onmogelijk, omdat er sprake is van bijvoorbeeld een andere interpretatie van de *adaptor* en actualisering om aan te sluiten bij de huidige maatschappij. De *adaptors* van de hyperteksten

²³ Stam (2000) 68-71

²⁴ Stam (2000) 67

²⁵ Stam (2000) 75-76

hebben elementen uit de hypotekst geselecteerd, uitvergroet en geactualiseerd waardoor er sprake is van een verband tussen de hypotekst en de hypertekst. Voor dit onderzoek is het interessant om te vergelijken hoe in verschillende bronnen omgaan met deze elementen en te analyseren hoe deze elementen zich tot elkaar verhouden. In deze scriptie wordt specifiek het element ‘representatie van personages’ geanalyseerd.

1.2 Representatie en personages

Representatie van personages is een kernbegrip in dit onderzoek. Zoals eerder in de inleiding is beschreven, wordt in de serie *The letter for the king* een multiculturele cast ingezet. Daarom is het interessant om personages te analyseren. Wat representeren personages? Hoe worden personages tegenover elkaar gezet en wat wordt daarmee veroorzaakt?

De analyse van de individuele personages en de verhoudingen tussen personages zegt iets over wat personages representeren. Roel Smeets vergelijkt de patronen waarop personages een plaats krijgen in romans met de constellatie van de sterren. Vanuit de oudheid zien mensen in sterrenconstellaties bepaalde patronen die zij interpreteren als dieren, figuren of goden. In een roman kan men ook bepaalde patronen interpreteren. Deze patronen tonen aan hoe personages met elkaar in verhouding staan. Anders dan de sterren die bewegen verandert de positie van personages in een roman niet. Beschrijvingen blijven bijvoorbeeld altijd gelijk in romans. Deze vaste positie van personages in een roman geeft ruimte voor de interpretatie van de verhoudingen tussen personages en de sociale groep die het personage representeert. Deze verhoudingen tussen personages worden door lezers op verschillende manieren geïnterpreteerd, omdat de lezer beïnvloed wordt door normen en waarden, en de tijd waarin de lezer leeft.²⁶ De sociale groep is de groep waartoe het personage in de maatschappij behoort. Dit wordt beoordeeld op basis van bijvoorbeeld culturele achtergrond of leeftijd.

Smeets beschrijft als voorbeeld bij de constellatie van personages *Alleen maar nette mensen* (2008) van Robert Vuijsje. Hiermee illustreert Smeets dat een sociale groep in een hiërarchische verhouding tot elkaar kan worden geplaatst. Zo staat de zoektocht van het hoofdpersonage David uit Amsterdam-Zuid naar een intelligente, zwarte vrouw centraal in de roman. Hij vindt tijdens deze zoektocht Rowanda uit de Bijlmer. David probeert deel uit te gaan maken van Rowanda’s sociale groep en laat daarbij de sociale groep waar hij vandaan komt links liggen. Dit laat zien dat sociale groepen zich niet met elkaar vermengen. Dit zorgt voor polarisatie tussen de groepen. Smeets beschrijft in zijn proefschrift dat deze polarisatie zorgt voor een

²⁶ Smeets (2020) 10

hiërarchie tussen sociale groepen. De witte sociale groep, die door David wordt vertegenwoordigd, heeft een hoger aanzien dan de zwarte sociale groep van Rowanda. Smeets beschrijft daarbij dat hiërarchie ontstaat door de interpretatie van de lezer. Dit is een onbewust proces.²⁷ Het waardensysteem van de lezer beïnvloedt zijn interpretatie van sociale groepen. Hierdoor kan de lezer bepaalde groepen hoger achten dan andere groepen. Door de tekstuele elementen van sociale groepen te ontdekken en deze te analyseren kunnen de hiërarchieën bestudeerd worden en de representatie van sociale groepen beoordeeld worden.²⁸

Representatie van personages gaat over de manier waarop een groep door iemand gerepresenteerd wordt. Maaike Meijer stelt dat representatie altijd een menselijke *mediator* vereist. De representatie van iemand wordt altijd door iemand (*mediator*) gegeven naar iemand die de representatie leest.²⁹ De theorie van W.J.T. Mitchell sluit hierbij aan. Mitchell stelt dat bij representatie drie componenten hangen rondom het gerepresenteerde, namelijk: de sociale groep als gerepresenteerd object, de literaire representatie van deze sociale groep als hetgeen dat representeert, en de lezer als doelgroep.³⁰ Elke component vereist volgens Mitchell een andere analyse-aanpak. Zo vereist de sociale groep die beschreven wordt in de tekst antropologische analyse, de literaire representatie van een sociale groep vereist tekstuele analyse en de interpretatie van de lezer vereist receptieanalyse.³¹ In dit onderzoek staan de tekstuele analyse en de receptieanalyse van representatie van personages centraal. Door op deze twee componenten te focussen wordt de representatie van sociale groepen weergegeven en wordt de interpretatie van de representatie van sociale groepen geanalyseerd.

De wijze waarop personages in film zich tot elkaar verhouden, kan op eenzelfde manier getheoretiseerd worden. Verstraten stelt dat personagebeelden in films bekeken moeten worden vanuit de manier waarop personages tegenover elkaar worden gezet. Dit kan gedaan worden om overeenkomsten of tegenstellingen te benadrukken in de film.³² Een tegenstelling is bijvoorbeeld te zien in *Once upon a Time in the West* waarin de *bad guy* met de zwarte cowboyhoed tegenover de *good guy* met de witte cowboyhoed geplaatst wordt. De tegenstellingen worden hier benadrukt. Verder wijst Verstraten erop dat de *mise-en-scène* in film bijdraagt aan de wijze waarop personages tot leven worden gewekt. Hierbij geeft hij als voorbeeld de uiterlijkheden van acteurs. Een acteur kan gecast worden door passende

²⁷ Smeets (2010) 16

²⁸ Idem

²⁹ Smeets (2020) 34

³⁰ Idem

³¹ Smeets (2020) 35

³² Verstraten (2008) 42-44

uiterlijkheden, zoals Boris Karloff met zijn grote hoge voorhoofd in *Frankenstein* (1931). Of er kan juist gekozen worden om het tegengestelde te veroorzaken en een acteur te kiezen met niet-passende kenmerken. Zoals Ricki Lake als de mollige Tracy Turnblad in *Hairspray* (1988) om het vrouwelijk schoonheidsideaal te persifleren.³³ Ook de acteerstijl legt de nadruk op de personages. Dit staat in dienst van het narratieve doel van de film. Een acteerstijl die er bijvoorbeeld heel dik bovenop ligt, kan veroorzaken dat de film en de personages niet oprecht overkomen.³⁴

In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan de personagebeelden in adaptatie. Verstraten wijst op het feit dat het verschil in medium tussen bijvoorbeeld boek en film zorgt voor nuanceverschillen. In een boek zorgt het perspectief voor bepaalde omschrijvingen van gebeurtenissen en personages. Als lezer word je beïnvloed door wat de verteller zegt. In film worden bepaalde perspectieven beïnvloed door camerastandpunten, waardoor het perspectief ten opzichte van het boek verandert. Verstraten geeft als voorbeeld *The comfort of strangers* waarin een koppel bespied wordt. In het boek worden gesuggereerd dat het koppel wordt begluurd, maar er worden geen duidelijke aanwijzingen gegeven dat dit echt gebeurt. In de film worden daarentegen wel duidelijke aanwijzingen gegeven voor het begluren, bijvoorbeeld door *freeze frames* in te zetten wanneer een foto van het koppel wordt gemaakt.³⁵ Verschillen tussen film en boek hebben invloed op de interpretatie van personages, omdat het boek vanuit een ander perspectief werkt dan de film.

1.3 Receptie

Naast de representatie van personages in *De brief voor de koning* is de ontvangst door het publiek interessant om te analyseren. De roman *De brief voor de koning* is ondertussen in zo'n 30 verschillende talen verschenen en in het Nederlands alleen al 49 keer herdrukt. Ook zijn er een film en serie uitgekomen op basis van dit verhaal. Collins schrijft in zijn boek over de toenemende aandacht voor filmadaptaties van romans. Hij noemt het filmbedrijf Miramax dat in de jaren '90 van de vorige eeuw veel filmadaptaties maakte van romans en hiermee ontzettend veel aandacht creëerde voor adaptaties. Hiermee ontstond een cine-literaire cultuur waarin de aandacht voor de film en het boek niet los van elkaar te zien waren.³⁶ Het gevolg hiervan was dat boeken opnieuw gerecenseerd werden naar aanleiding van het uitbrengen van de film. Ook kwamen in boekwinkels nieuwe edities van boeken te liggen met een kaft

³³ Verstraten (2008) 60

³⁴ Verstraten (2008) 61

³⁵ Verstraten (2008) 96-98

³⁶ Collins (2012) 180

gebaseerd op de film. Het maken van een filmadaptatie is niet alleen een esthetisch proces of een proces van preservatie, maar brengt ook een geheel eigen economie met zich mee. Om het in termen van Bourdieu te stellen: de filmadaptatie is vaak niet gericht op louter symbolisch kapitaal, maar genereert vooral economisch kapitaal.

De aandacht voor adaptaties groeit. De *adaptor* krijgt daardoor meer te maken met het publiek. Bij adaptaties valt er een onderscheid te maken tussen het wetende publiek en het niet-wetende publiek. Het wetende publiek zal met bepaalde verwachtingen of ideeën naar een film of serie kijken, omdat ze de hypotekst kennen. Deze verwachtingen beïnvloeden de evaluatie van de kijker. De *adaptor* krijgt hierdoor te maken met *implied pacts*. Het publiek heeft een bepaalde verwachting bij het kijken van een film en de *adaptor* zal daarop in moeten spelen.³⁷ De regisseur van de verfilming van *Harry Potter and the Philosopher's Stone* gaf bijvoorbeeld aan dat hij beïnvloed werd door de verwachting van het publiek. Aan de andere kant moet de *adaptor* het niet-wetende publiek ook meenemen in het verhaal. Dit publiek weet namelijk nog niets. Daarom zal de *adaptor* moeten zorgen dat hij zoveel mogelijk vertelt om het niet-wetende publiek te informeren, maar niet te veel om de interesse van het wetende publiek te verliezen.³⁸ Deze dynamiek tussen het wetende en niet-wetende publiek beïnvloedt de adaptatie.

In het geval van *De brief voor de koning* is het interessant om te kijken wat er met het boek gebeurt naar aanleiding van twee adaptaties. Hierbij is het waardevol om te bekijken in hoeverre het publiek zich bewust is van het bestaan van de roman. Er kunnen kennisverschillen zijn tussen het publiek van de filmadaptatie in Nederland en de serieadaptatie uit het Verenigd Koninkrijk. In dit onderzoek speelt de receptie van personages in het bijzonder een rol, omdat de serieadaptatie gebruik maakt van een diverse cast waardoor de evaluatie van personages kan verschillen tussen de filmadaptatie en de serieadaptatie.

1.4 *De brief voor de koning*

Personages en wat zij representeren zijn elementen die zowel in de roman als de film en serie naar voren komen. Personages in alle drie de teksten worden op verschillende manieren gerepresenteerd. Dit heeft onder andere te maken met de manier waarop het personagebeeld wordt neergezet door de acteur en welke acteurs worden gecast voor de rol of hoe de personages beschreven worden in de roman. Daarom is het interessant om te analyseren hoe met representatie van personages wordt omgegaan in de verschillende teksten. Zeker als gekeken

³⁷ Hutcheon (2012) 123

³⁸ Hutcheon (2012) 128

wordt naar de keuzes die bij recente producties gemaakt zijn met betrekking tot multiculturele casts en de keuze voor vrouwelijke hoofdrollen.

In de adaptaties van *De brief voor de koning* zijn bepaalde keuzes gemaakt voor bijvoorbeeld acteurs en de manier waarop personages worden vertolkt. Dit roept ook de vraag op hoe de kijker deze personages ziet en in hoeverre de kijker bewust is van het bestaan van de brontekst en de veranderingen in de verfilming accepteert.

Deze twee elementen, de representatie van personages en de receptie hiervan, leiden tot de tweeledige hoofdvraag die centraal staat in dit onderzoek:

Hoe worden personages in De brief voor de koning van Tonke Dragt en adaptaties gerepresenteerd en hoe wordt dit door kijkers geëvalueerd?

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk zal een methodologisch kader volgen waaruit een analysemodellen volgen voor de analyse van zowel de roman als de film en de serie. Ook wordt het analysemodel voor de receptieanalyse uiteengezet en zal het corpus toegelicht worden. Het derde hoofdstuk zal gewijd worden aan de analyse van de roman, de film en de serie. In het vierde hoofdstuk wordt de receptie van de roman, de film en de serie geanalyseerd. Tot slot zal in het vijfde en laatste hoofdstuk een conclusie worden getrokken waarin de representatie van personages in de roman, de film en de serie met elkaar vergeleken worden en zal de hoofdvraag beantwoord worden.

2 Methodologisch kader

In het methodologisch kader wordt beschreven hoe de centrale hoofdvraag onderzocht zal worden. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet op welke manier de representatie van personages onderzocht wordt en hoe de evaluatie van het publiek geanalyseerd wordt. Dit hoofdstuk in onderverdeeld in vier onderwerpen. Ten eerste zal ingegaan worden op de analyse van de roman. Ten tweede wordt de analyse van de filmadaptatie en serieadaptatie besproken. Ten derde wordt ingegaan op de receptieanalyse. Elke paragraaf zal uitmonden in een analysemodel waarmee de verschillende teksten in dit onderzoek worden geanalyseerd. Tot slot zal het corpus van dit onderzoek uiteengezet worden.

2.1 Analyse personages in de roman

De analyse van personages in de roman is de eerste stap van dit onderzoek. De analyse richt zich op de representatie van personages. In de inleiding werd beschreven hoe sociale groepen door personages gerepresenteerd worden volgens de theorie van Smeets. De analyse van de representatie van personages wordt gebaseerd op Smeets' theorie, omdat deze theorie handvatten biedt om sociale groepen en representatie te onderzoeken.

Om te bepalen welke sociale groep een personage representeert, wordt eerst gekeken welke eigenschappen een personage heeft. Personages worden opgebouwd vanuit verschillende eigenschappen en dimensies. Deze eigenschappen bestaan uit verschillende intrinsieke en extrinsieke beschrijvingen van personages tezamen met de sociale rollen die de personages vervullen. Deze eigenschappen functioneren binnen verschillende dimensies, namelijk: de synthetische dimensie, de thematische dimensie en de mimetische dimensie. De synthetische dimensie bestaat uit de woorden waaruit een personage is opgebouwd. De thematische dimensie is de sociale groep die het personage representeert. De representatie van de sociale groep wordt afgeleid uit de synthetische dimensie. De mimetische dimensie van het personage bestaat uit de menselijke eigenschappen die het bezit. Dit is een combinatie van de synthetische en thematische dimensie die vastleggen welke eigenschappen een personage heeft en tot welke groep het behoort waardoor het personage menselijk wordt.³⁹

Een voorbeeld van het toekennen van dimensies kan gedaan worden aan de hand van het personage David uit de roman *Alleen maar nette mensen*. Hij heeft de eigenschappen dat hij uit Amsterdam-Zuid komt, dat hij joods is en dat hij wit is. Dit is de synthetische dimensie.

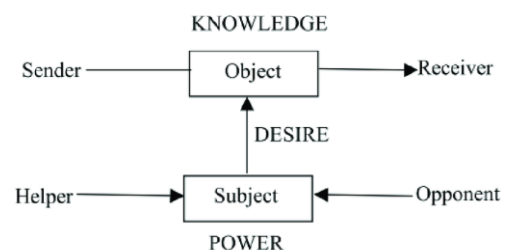
³⁹ Smeets (2020) 26

Door deze toekenning van eigenschappen wordt hij beoordeeld als een witte jongen uit een rijke omgeving en representeert hij hiermee zijn sociale groep, namelijk de inwoners van Amsterdam-Zuid. Dit is de thematische dimensie. De eigenschappen die David krijgt en de sociale groep die hij representeert, zorgen ervoor dat hij menselijk overkomt. Samen vormen deze elementen de mimetische dimensie.

De eigenschappen van het personage kunnen bepaald worden door de karakterisering te analyseren. Een personage wordt in een roman gekarakteriseerd door directe karakterisering en indirecte karakterisering. Directe karakterisering beschrijft uiterlijkheden en kenmerken die letterlijk onder woorden worden gebracht. Zoals de beschrijving van een personage dat bruin haar heeft, uit een bepaalde omgeving komt en een bepaald geloof aanhangt. Indirecte karakterisering heeft betrekking op de kenmerken die niet direct beschreven worden en uit de context van het verhaal moeten worden gehaald. Bijvoorbeeld acties die aan eigenschappen verbonden kunnen worden.⁴⁰ Hierbij valt te denken aan gedragingen van een personage. Een voorbeeld uit de roman *Alleen maar nette mensen* is de zoektocht van David naar een intellectuele, zwarte vrouw. Deze zoektocht tekent zijn karakter.

In dit onderzoek staat naast het onderscheid tussen directe en indirecte karakterisering Forsters onderscheid in ‘*round and flat characters*’ centraal.⁴¹ *Round characters* zijn verrassend en overtuigend. Zij maken een ontwikkeling door in het verhaal. *Flat characters* zijn niet verrassend en/of overtuigend. Zij maken niet per se iets mee. Ook kunnen personages stereotypen zijn. Stereotypen zijn personages die gekarakteriseerd worden op basis van één eigenschap of meerdere eigenschappen en representeren hierdoor één specifieke groep. Zij worden op basis van hun eigenschappen verbonden aan één ideologie en één sociale groep waarmee ze niet kunnen breken.⁴²

Naast de karakterisering van personages spelen de verhoudingen tussen personages een rol bij de analyse van de representatie van personages. Greimas heeft een structuralistisch model ontwikkeld waarin de verhoudingen tussen personages op een abstracte manier verdeeld kunnen worden, zie figuur 1.⁴³ Zo is



Figuur 1 Actantenmodel van Greimas

⁴⁰ Smeets (2020) 27

⁴¹ Smeets (2020) 27

⁴² Smeets (2020) 31

⁴³ Herman & Vervaeck (2009) 57-58

er altijd een ondernemer die een bepaald doel nastreeft. Dat doel wordt gesteld door de zender en dat doel moet de ontvanger bereiken. De ondernemer wordt tijdens zijn missie geholpen door de helper en tegengewerkt door de tegenstander.

Smeets beargumenteert dat Greimas' model kan bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in verhoudingen tussen personages door conflicten te analyseren.⁴⁴ Dit betekent dat het model kan bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in de hiërarchieën tussen personages en sociale groepen die in teksten naar voren komen. Smeets illustreert dit met het voorbeeld van *Die Leides des jungen Werthers* waarin Werther (ondernemer) Lotte en haar liefde (doel) wil krijgen. Daarbij wordt hij geholpen door Lottes zus (helper) en tegengewerkt door Lottes verloofde (tegenstander). Dit voorbeeld speelt zich af in het veld van de macht, waarbij de één zich positioneert boven de ander. Werther strijdt hier namelijk om de macht met Lottes verloofde om boven Lottes verloofde uit te komen. De ondernemer wil winnen van de tegenstander. Hierbij komt de hiërarchie tot stand die betekenisvol is voor de verhoudingen tussen de verschillende personages.

Echter, het model van Greimas heeft twee nadelen met betrekking op de analyse van de representatie van personages. Ten eerste is het model van Greimas te abstract om de sociale groepen die personages representeren te kunnen analyseren, omdat het alleen uitgaat van de positie van personages ten opzichte van elkaar en niet inhoudelijk ingaat op de representatie. In het voorbeeld hierboven wordt de representatie van personages of sociale groepen niet getoond. Ten tweede gaat dit model uit van één standpunt, in het bovenstaande voorbeeld dat van Werther. Wanneer bijvoorbeeld wordt gekeken naar het standpunt van Lottes zus, dan zal worden gezien dat er sprake is van andere verhoudingen tussen personages. Zij verhoudt zich op een andere manier tot Lotte dan Werther. Ook zijn haar belangen in het voorbeeld niet hetzelfde als die van Werther. Zij en Werther streven niet hetzelfde doel na en zij is niet uit op dezelfde machtsverhouding als Werther.

Toch kan dit model van Greimas ondersteuning bieden bij *close-reading* wanneer er sprake is van conflict waarbij hiërarchie tussen verschillende groepen ontdekt kan worden. Zoals in de inleiding is aangetoond in het voorbeeld van *Alleen maar nette mensen*, zeggen de hiërarchische verhouding tussen personages iets over de verhoudingen tussen sociale groepen. Hiërarchie toont aan hoe een sociale groep gerepresenteerd wordt. Het model van Greimas kan helpen om die hiërarchie te ontdekken.

⁴⁴ Smeets (2020) 207-208

In dit onderzoek wordt *De brief voor de koning* geanalyseerd vanuit het model van Smeets. De analyse richt zich op de directe en indirecte karakterisering van personages. Door personages op deze manier te onderzoeken, kunnen eigenschappen worden toegekend aan de personages, de synthetische dimensie. Op basis van deze eigenschappen wordt beoordeeld tot welke sociale groep het personage behoort en welke groep hij representeert, de thematische dimensie. Ter aanvulling op het model van Smeets wordt het actantenmodel van Greimas gebruikt om de verhoudingen en hiërarchie tussen personages te onderzoeken.

Om de representatie van personages te analyseren en te onderzoeken hoe personages sociale groepen representeren, worden de volgende analysevragen gesteld:

Analysekader roman

1. Demografische aspecten personages

Welke beschrijving van gender, leeftijd, etniciteit en klasse wordt gegeven aan het personage?

2. Karakterisering personages

Hoe vaak wordt het personage gekarakteriseerd?

Welke eigenschappen worden aan het personage toegewezen door middel van directe karakterisering?

Welke eigenschappen worden aan het personage toegewezen door middel van indirecte karakterisering?

Wordt het personage gefocaliseerd of focaliseert het personage?

3. Representatie sociale groep

Tot welke sociale groep kan het personage gerekend worden op basis van zijn eigenschappen?

Welke positie krijgt het personage ten opzichte van andere personages? Wat zegt dit over de verhouding tussen sociale groepen?

Deze vragen geven inzicht in de wijze waarop de personages worden neergezet in het verhaal. Het eerste onderdeel, demografische aspecten, geeft meer inzicht in wie het personage is. Het tweede onderdeel, karakterisering, analyseert hoe vaak het personage beschreven wordt en welke eigenschappen het personage heeft. Het laatste onderdeel, representatie sociale groep, analyseert welke sociale groep het personage representeert in de roman en hoe de verhoudingen tussen verschillende sociale groepen in de roman worden weergegeven. De analyse van de

eigenschappen is hier van belang, omdat het personage op basis van zijn eigenschappen een sociale groep representeert.

2.2 Analyse personages in de film en serie

De aanpak van de analyse van personages in films en serie betreft een iets andere aanpak dan de analyse van personages in de roman. Overeenkomstig is dat in deze analyse ook wordt gekeken naar de verhoudingen tussen personages en de wijze waarop personages gekarakteriseerd worden. Anders is het gebruik van de analyse van personagebeelden in de film en serie. Verstraten beschrijft dat personagebeelden neergezet worden door uiterlijke kenmerken en door uitspraken die een personage of een verteller doet. Het is relevant om deze personagebeelden in verhouding tot elkaar te zien, omdat personages kunnen veranderen onder invloed van en contact met anderen. Een verandering is bijvoorbeeld te zien in *The Comfort of Strangers* waarin de liefde tussen Mary en Colin in het begin flauw is, maar hartstochtelijk wordt wanneer zij Robert en Caroline ontmoeten.⁴⁵

Verstraten illustreert aan de hand van *The Virgin Suicides* hoe onder andere personagebeelden in film geanalyseerd kunnen worden.⁴⁶ Hij analyseert personagebeelden aan de hand van visuele en auditieve focalisatie. Visuele focalisatie is de wijze waarop personages in beeld gebracht worden. Hierbij spelen uiterlijke kenmerken van personages een rol, maar ook wat een personage doet en met wie een personage in beeld interacteert. Bij het analyseren van personages richt Verstraten zich op de focalisator, degene die het beeld ziet. Hij beschrijft een voorbeeld waarbij een shot *out of focus* is ten teken dat de focalisator mentaal afwezig is. Het shot wordt daarna scherp, omdat de focalisator onder de indruk is van de verschijning van een meisje. Dit betekent voor het personagebeeld dat het meisje als knap beschouwd wordt in de film. In dit geval is de focalisatie intern, want de focalisatie komt vanuit het gedrag van de focalisator. Focalisatie kan ook extern zijn, bijvoorbeeld wanneer de camera inzoomt op bijvoorbeeld details in de achtergrond of op kleren. Verstraten geeft als voorbeeld een scène waar de camera inzoomt op de jongensnaam op de onderbroek van het meisje. Hiermee bevestigt de externe focalisator de relatie tussen de jongen en het meisje.

Verstraten richt zich in de analyse van personagebeelden ook op auditieve focalisatie. Auditieve focalisatie heeft betrekking op het geluid dat aan een focalisator toegekend kan worden. Hieronder vallen bijvoorbeeld de uitspraken die een personage doet en muziek die bij

⁴⁵ Verstraten (2008) 42-43

⁴⁶ Verstraten (2008) 203-214

een personage hoort. Ook heeft het te maken met achtergrondgeluid. Verstraten geeft als voorbeeld in zijn analyse een scène waarin het achtergrondgeluid wordt gedempt wanneer de jongen en het meisje achter het podium duiken. Hiermee wordt het personagebeeld bevestigd dat de jongen en het meisje bij elkaar horen.

Naast personagebeelden moet er rekening gehouden worden met aspecten die te maken hebben met adaptatie. In haar boek over adaptatietheorie wijst Hutcheon op het feit dat er altijd iets gebeurt met personages wanneer een bron geadapteerd wordt. Acteurs die het personage verbeelden op het scherm moeten nu emoties en gedachten uitspelen om dit te tonen aan het publiek.⁴⁷ Tijdens het schrijven van het script is het onvermijdelijk om personages niet te heraccentueren, omdat er altijd sprake is van verandering in de adaptatie. De verandering in personages heeft te maken met de tijd waarin de adaptatie gemaakt wordt en de tijd waarin de vertelling plaatsvindt.⁴⁸ Bij de analyse van personages moet rekening worden gehouden met de invloeden van de *adaptor* in de adaptatie. Ook betekent de verandering in het personage dat er niet sprake is van hetzelfde personage in zowel de film en serie als in het boek, maar dat er sprake is van geadapteerde versies van het personage.

Voor de analyse van personages in dit onderzoek betekent dit dat gekeken moet worden naar de temporele verschillen tussen roman en de adaptaties. Verder zal geanalyseerd worden hoe personages in beeld worden gebracht en wat dit betekent voor hun personagebeeld. Daarbij wordt gekeken naar zowel visuele kenmerken als auditieve kenmerken die het personagebeeld vormen en het personage eigenschappen geven. Op basis van die eigenschappen kan beoordeeld worden welke sociale groep het personage representeert, net als bij de analyse van de roman.

Tijdens het analyseren van de film en de serie zal getracht worden de volgende vragen te beantwoorden:

⁴⁷ Hutcheon (2012) 40

⁴⁸ Hutcheon (2012) 63

Analysekader film/serie

1. Demografische aspecten personages

Welke kenmerken op basis van gender, leeftijd, etniciteit en klassen worden in beeld aan het personage gegeven?

2. Visuele analyse

Hoe vaak wordt het personage in beeld gebracht?

Met welke andere personages wordt het personage in beeld gebracht of wordt het personage alleen in beeld gebracht?

Welke eigenschappen krijgt het personage als gekeken wordt naar de manier waarop het personage in beeld wordt gebracht?

Focaliseert het personage of wordt het gefocaliseerd?

3. Auditieve analyse

Wat zegt het personage over zijn eigen eigenschappen?

Wat wordt door andere personages over het personage gezegd?

Welk achtergrondgeluid wordt afgespeeld wanneer het personage in beeld is en wat zegt dit over het karakter van het personage?

Focaliseert het personage of wordt het gefocaliseerd?

4. Representatie van het personage

Tot welke sociale groep kan het personage gerekend worden op basis van zijn eigenschappen?

Welke positie krijgt het personage tegenover andere personages? Wat zegt dit over de verhouding tussen sociale groepen?

Net als bij de analyse van de roman zal bij de analyse van de film en serie ten eerste uiteengezet worden welke demografische gegevens over het personage bekend zijn. Deze demografische gegevens worden weergegeven op het eerste moment dat het personage in beeld wordt gebracht. Vervolgens wordt, in lijn met de analyse van Verstraten, het visuele aspect geanalyseerd door te kijken naar de wijze waarop personages in beeld worden gebracht en de focalisatie die daarmee gepaard gaat. De wijze waarop en met wie het personage in beeld wordt gebracht, wordt gebruikt om het personage te karakteriseren. Daarnaast wordt het geluid geanalyseerd. Daarbij wordt gekeken naar wat het personage zegt, wat over het personage wordt gezegd en welk achtergrondgeluid met een personage gepaard gaat. Op basis van wat een personage zegt of welk achtergrondgeluid afgespeeld wordt, zal het personage gekarakteriseerd worden. De

visuele en auditieve analyse zullen niet geheel los van elkaar uitgevoerd kunnen worden, omdat beeld en geluid elkaar kunnen beïnvloeden en elkaar kunnen versterken. Tot slot wordt het personage op basis van zijn karaktereigenschappen ingedeeld in een sociale groep. Daarnaast wordt ingegaan op de manier waarop deze sociale groepen in verhouding tot elkaar staan om meer te kunnen zeggen over de positie van de sociale groepen.

In hoofdstuk 5 zal een vergelijking tussen de roman, de film en de serie worden gemaakt. Hierbij zal gewaakt moeten worden voor *fidelity*. Zoals Stam beargumenteerde, is het onmogelijk om elementen uit de hypotekst letterlijk over te nemen in de hypertekst.⁴⁹ Tijdens de vergelijking zal geanalyseerd worden hoe de roman zich verhoudt tot de filmadaptatie en serieadaptatie. Daarnaast wordt vergeleken hoe deze drie teksten worden beïnvloed door de tijdsgeest en de sociale en culturele impact van de tijd waarin deze gemaakt zijn. De vergelijking gaat dus niet uit van de letterlijke overname van personages uit de roman in de adaptaties, maar gaat uit van de overeenkomsten en verschillen in de representaties van personages die ontstaan door de dialoog tussen de drie teksten.

2.3 Receptieanalyse

Naast de analyse van de roman, film en serie is het interessant om te bekijken hoe het publiek de personages evalueert. Zoals Collins in zijn boek beschreef, is er sprake van een cine-literaire cultuur waarin de aandacht voor de roman en film niet los van elkaar te zien is. Daarom is het interessant om te onderzoeken hoe hypotekst en hypertekst door het publiek geëvalueerd worden. Tijdens de analyse van de receptie door het publiek worden de volgende analysevragen gesteld:

⁴⁹ Stam (2000) 75-76

Analysekader receptie

1. Hoeveel wordt er over personages gesproken in recensies?

Hoe vaak worden personages besproken in recensies?

Hoeveel ruimte krijgt de bespreking van personages in recensies? (Gekeken naar aantal woorden/zinnen.)

2. Wat wordt er over personages gezegd in recensies?

Wat wordt in de recensies geschreven over personages?

Welke kenmerken van personages worden besproken?

Wat wordt in de recensie geschreven over de sociale groep van een personage?

3. Hoe worden personages in recensies geëvalueerd?

Hoe beoordeelt de recensent het personage?

Welke beschrijving voegt een recensent toe om te evalueren?

Hoe beoordeelt de recensent de representatie van het personage?

4. Hoe worden personages in recensies geëvalueerd ten opzichte van de hypotekst/hypertekst?

Wordt de hypotekst en/of hypertekst genoemd in recensies?

Wat wordt in recensies gezegd over personages uit de andere tekst?

Wat betekent dit voor de evaluatie van het personage?

In de analyse van de receptie wordt alleen gekeken naar de evaluatie van de personages in de hypotekst en hyperteksten. Ten eerste wordt gekeken hoe vaak over een personage of over personages wordt geschreven. Daarna wordt beschreven wat recensenten over een personage of een groep personages schrijven. Vervolgens wordt geanalyseerd hoe personages geëvalueerd worden. Tot slot wordt bekeken of de recensent een vergelijking maakt tussen de hypertekst en hypotekst of niet en of dit van invloed is op de evaluatie van personages. De dikgedrukte vragen vormen de leidraad in dit analysemodel.

2.4 Corpus

Het corpus van dit onderzoek bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste betreft dit de roman *De brief voor de koning* (1963) van Tonke Dragt, de film *De brief voor de koning* (2008) geregisseerd door Pieter Verhoeff en de serie *The letter for the king* (2020) geregisseerd door Felix Thompson, Alex Holmes en Charles Martin. De roman en de film worden in het geheel geanalyseerd. Tijdtechnisch is het niet haalbaar om de serie in zijn geheel te analyseren. Daarom

zal tijdens de analyse van de serie alleen gekeken worden naar de eerste en laatste aflevering van de serie. Deze twee aflevering geven een zo volledig mogelijke weergave van de karakterisering van personages en de eventuele ontwikkeling die personages doormaken. Alle drie de teksten worden apart van elkaar geanalyseerd. Dit is in lijn met de opvatting van Stam die stelt dat elke tekst een eigen analyse behoeft.⁵⁰

Tijdens de analyse van de roman, de film en de serie zal geanalyseerd worden hoe personages gekarakteriseerd worden en welke sociale groep zij representeren. In de drie teksten komen meerdere personages aan bod, maar niet alle personages zullen geanalyseerd worden. In dit onderzoek ligt de focus op de *round characters*, de personages die in de bronnen een ontwikkeling doormaken. Dit is in lijn met de aanpak van Smeets die ook kiest voor de analyse van *round characters*, omdat *round characters* meer inzicht geven in de representatie van een sociale groep dan *flat characters*.

Ten tweede staat in dit onderzoek de analyse van de evaluatie van het publiek centraal. Hiervoor wordt gekeken naar amateurrecensies, omdat deze de evaluatie van het publiek het beste weergeeft. De recensies zijn geschreven over de roman, de film en de serie. Recensies van de roman worden verzameld over twee tijdsperiodes, namelijk een jaar na het verschijnen van de film (van juli 2008 tot augustus 2009) en een jaar na het verschijnen van de serie (van maart 2020 tot april 2021). Naar verwachting is de kans het grootst dat het publiek in deze periodes in aanraking is geweest met de film of serie. Hierdoor kan de vierde vraag in mijn analysemodel beantwoord worden. Recensies over de film en serie die verzameld worden, kennen geen restrictie. Naar verwachting is het publiek van de film op de hoogte van het bestaan van de roman, omdat dit een Nederlandstalige film is en de roman in Nederland ontzettend populair is, zoals in de inleiding beschreven is. De serie is op het moment van schrijven een jaar geleden verschenen, waardoor zo'n beperking niet nodig is.

Niet alle recensies uit deze tijdsperiodes worden meegenomen in dit onderzoek. De recensies worden geselecteerd op één aspect, namelijk: wordt in recensies iets gezegd over personages? Dit aspect heeft betrekking op mijn hoofdvraag over de evaluatie van personages. Tijdens het selecteren van recensies is gelet op een aantal kernwoorden, namelijk: 'personages', 'karakters' en namen van personages. Recensies zijn geselecteerd vanaf websites waarop amateurkritieken staan. De volgende websites zijn hiervoor gekozen: *hebban.nl*, *goodreads.com*, *amazon.com*, *imdb.com* en *moviemeter.nl*. Tot slot zijn zowel Nederlandstalige

⁵⁰ Stam (2000) 75-76

als Engelstalige recensies geselecteerd voor het corpus, omdat het eerste deel van het corpus bestaat uit twee Nederlandstalige teksten en één Engelstalige tekst. Deze selectie van recensies leidde tot een corpus van 142 recensies over de roman, de film en de serie, zie bijlage 1.

3 Representatie van personages in roman, film en serie

Naar aanleiding van de analyseschema's die in het vorige hoofdstuk beschreven zijn, staan in dit hoofdstuk de analyses van de roman, de film en de serie centraal. Elke tekst wordt individueel besproken waarbij gebruik wordt gemaakt van de analyseschema's. Ten eerste wordt de roman besproken, vervolgens de film en tot slot de serie. In hoofdstuk 5, conclusie, zullen de drie teksten met elkaar vergeleken worden.

3.1 Analyse roman

Het personage dat de grootste rol speelt in de roman is Tiuri. Tiuri wordt veruit het meest gekarakteriseerd, 124 keer, en hij wordt in de gehele roman gekarakteriseerd. Andere personages komen slechts in één deel of enkele delen van de roman voor en worden aanzienlijk minder gekarakteriseerd dan Tiuri. Verder is Tiuri het enige personage dat focaliseert, behalve in het eerste korte hoofdstuk *De ridders van koning Dagonaut* waar gekarakteriseerd wordt door de vertelstem. Karakterisering vindt vrijwel altijd plaats vanuit het perspectief van Tiuri. Dit komt voor in duidelijke beschrijvingen van uiterlijk van andere personages door Tiuri; de beschrijving van herinneringen en gedachten van alleen Tiuri; en het inzetten van andere personages om achtergrondverhalen van zichzelf of anderen te vertellen om door Tiuri aangehoord te worden.

Tiuri is een jongen van zestien jaar⁵¹ en daarmee de jongste schildknaap ooit die de ridderslag zal ontvangen. Tiuri is de zoon van Tiuri de Dappere.⁵² Tiuri de Dappere is een van Dagonauts bekendste ridders en kasteelheer van het kasteel Tehuri. Tiuri, de zoon, komt dus uit de adel en hij is afkomstig uit Dagonaut. Een laatste belangrijke directe karakterisering is de wijze waarop zijn uiterlijk wordt genoemd. Over Tiuri wordt gezegd dat hij donker haar heeft en blauwgrijze ogen.⁵³

Andere eigenschappen van Tiuri komen voort uit zijn gedrag en acties die hij onderneemt, vooral uit indirecte karakterisering. Zo wordt de spanning in het boek vooral opgebouwd vanuit de angstigheid van Tiuri. Hij is namelijk bang dat hij zijn opdracht niet kan voltooien en geen ridder wordt. Een voorbeeld van spanning manifesteert zich in de angst van Tiuri voor de Rode Ruiters: 'Als ik bij [de Grauwe Ridders] blijf, dan komen [de Rode Ruiters] vanzelf naar ons toe, dacht hij.'⁵⁴ Deze gedachte van Tiuri beschrijft angst, omdat hij verwacht

⁵¹ Dragt (1962) 9, 70, 82, 125, 168

⁵² Dragt (1962) 29, 43, 119, 133, 214, 387, 406, 420, 425, 434, 435, 440

⁵³ Dragt (1962) 70, 95, 346

⁵⁴ Dragt (1962) 149

dat de Rode Ruiters ongewenst naar hen toekomen. Tiuri's angst voor onheil tekent zijn karakter. Dit wordt in de roman zeventien keer benoemd.

Uit deze angst komt een andere karaktereigenschap naar voren, namelijk dapperheid en intelligentie. Tiuri gedraagt zich dapper wanneer hij zichzelf verdedigt tegenover de Grauwe Ridders⁵⁵ en wanneer hij Jaro redt⁵⁶. Ook wordt dit door broeder Martijn beaamd die zegt dat Tiuri niet bang is uitgevallen.⁵⁷ Verder maakt Tiuri verstandige en slimme keuzes op de juiste momenten. Zo weet hij precies wanneer hij de brief moet lezen⁵⁸ en kan hij de inhoud onthouden en overdragen aan de koning van Unauwen⁵⁹.

Tiuri heeft sterke, ridderlijke eigenschappen, maar noemt zichzelf nog geen ridder. Hij zegt namelijk verschillende keren: 'Ik ben nog geen ridder, [...], maar als ik het was, zou ik het beloven op mijn riddereer.'⁶⁰ Het eerste deel betekent dat hij bijna ridder is, vanwege het woordje 'nog' en dat hij zich als ridder gedraagt. Het tweede deel van het citaat toont aan dat Tiuri op een eervolle manier omgaat met het ridderschap en dit betekent ook dat hij zich als ridder gedraagt. Hij laat bijvoorbeeld zien dat hij niet alleen met de eer strijkt, omdat hij Piak ook laat belonen voor Piaks dapperheid tijdens de reis.⁶¹ Tiuri heeft de eigenschappen om een ridder te zijn, want hij is intelligent, dapper en eervol. Hij is zelfs zo eervol ten opzichte van het ridderschap dat hij zich geen ridder noemt, omdat hij de ridderslag nog niet ontvangen heeft.

Andere eigenschappen die aan Tiuri toegekend worden, zijn wantrouwen en afstandelijkheid. Hij voelt precies aan wanneer hij niet teveel kan zeggen of wanneer hij iemand niet moet vertrouwen. Zo zegt hij tegen de monniken uit het Bruine Klooster zijn naam niet⁶² en vertrouwt hij Jaro direct niet⁶³. Ook stelt hij zich met enige regelmaat voor als broeder Tarmin of als Martijn.⁶⁴ Hiermee creëert hij afstand tussen hemzelf en anderen en stelt hij zich wantrouwend op. Zijn wantrouwen en afstandelijkheid jegens anderen zijn ook tekenen van intelligentie, want deze acties laten zien dat Tiuri aanvoelt wanneer er iets niet in orde is.

De karaktereigenschappen die aan Tiuri toegekend zijn, versterken het beeld dat hij een goede ridder zal zijn. Dit zijn de eigenschappen dapper, intelligent en eervol. De eigenschappen

⁵⁵ Dragt (1962) 119

⁵⁶ Dragt (1962) 190

⁵⁷ Dragt (1962) 76

⁵⁸ Dragt (1962) 255

⁵⁹ Dragt (1962) 372

⁶⁰ Dragt (1962) 18

⁶¹ Dragt (1962) 373

⁶² Dragt (1962) 75

⁶³ Dragt (1962) 184

⁶⁴ Dragt (1962) 86, 89, 185, 194

angstig, wantrouwend en afstandelijk betekenen dat Tiuri nog geen ridder is. Dit versterkt Tiuri door expliciet te benoemen dat hij geen ridder is. Hij is nog een schildknaap. Verder representeert hij het ‘goede’, omdat hij aanvoelt wanneer er iets slechts gaat gebeuren en zorgt ervoor dat uiteindelijk het goede, de brief overbrengen, slaagt. Tiuri representeert de eigenschappen die een schildknaap moet hebben, namelijk dapper, intelligent en eervol zijn en als schildknaap moet hij het goede doen.

Naast Tiuri wordt Piak het meest gekarakteriseerd in het verhaal. Hij wordt op 47 plekken gekarakteriseerd. Piak is een jongen uit de bergen⁶⁵, hij is veertien jaar⁶⁶ en hij wordt door Tiuri ‘een bruine jongen’ genoemd⁶⁷. Vooral de laatste toegekende eigenschap is een bijzondere uitspraak van Tiuri, omdat geen enkel ander personage op deze manier wordt beschreven door Tiuri. Ook maakt de uitspraak niet duidelijk of ‘bruin’ een kenmerk is voor een bewoner uit de bergen en of deze uitspraak gericht is op huidskleur, haarkleur of misschien kleding. Uit de context van de roman is wel af te leiden dat Tiuri ‘bruin’ verbindt aan personen uit de bergen, omdat Piak de eerste persoon uit de bergen is die Tiuri ontmoet.

Verder heeft Piak geen familie⁶⁸, maar hij is opgevoed door de kluizenaar Menaurus. Piak is ook erg muzikaal, hij speelt bijvoorbeeld fluit en zingt vaak liedjes.⁶⁹ Ook wordt Piak door zowel Menaurus als Tiuri vriend en helper genoemd.⁷⁰ Daarnaast worden zijn opgewektheid en onvermoeibaarheid met regelmaat benoemd in de roman.⁷¹ De muzikaliteit van Piak is ook een teken van opgewektheid. Deze eigenschappen worden door middel van directe karakterisering aan Piak toegekend.

Ook zijn verschillende karaktereigenschappen te herkennen in zijn gedrag door middel van indirecte karakterisering. Zo is hij een goede bergbeklimmer: hij weet precies wat hij in de bergen moet doen om op de juiste manier vooruit te komen.⁷² Daarnaast is hij ook slim en oplettend. Hij leidt bijvoorbeeld de bewakers in Dangria af wanneer het merkt dat het niet veilig is.⁷³ Dit is ook een teken van zijn dapperheid. Zijn dapperheid komt ook naar voren wanneer hij Tiuri niet alleen wil achterlaten als Slupor in de buurt is.⁷⁴ Tot slot tekenen de onbekendheid

⁶⁵ Dragt (1962) 196

⁶⁶ Dragt (1962) 196, 199

⁶⁷ Dragt (1962) 192

⁶⁸ Dragt (1962) 199, 212

⁶⁹ Dragt (1962) 192, 203, 224, 329, 334, 372

⁷⁰ Dragt (1962) 198, 211, 228, 234-235, 373

⁷¹ Dragt (1962) 203, 204, 225, 227, 228, 411

⁷² Dragt (1962) 196, 199, 219, 386

⁷³ Dragt (1962) 252-253

⁷⁴ Dragt (1962) 343

buiten de bergen en Piaks geloof in de bergen zijn karakter. Piak neemt bijvoorbeeld afscheid van de bergen en is verheugd de bergen terug te zien wanneer zij weer terugkeren.⁷⁵ Vooral het spreken tegen de bergen lijkt aan te tonen dat de bergen aan zijn geloof te verbinden zijn.

Piak hoort bij de sociale groep die uit de bergen komt. Zijn uiterlijk en kennis van de bergen tonen aan dat hij daar vandaan komt en daar thuishoort. Hij komt uit de lagere stand van boeren en burgers, omdat hij niet zoals Tiuri in een kasteel is opgegroeid en afgezonderd van de rest van de wereld is opgegroeid. Piak representeert de lagere stand. Toch ontwikkelt hij een vriendschap met Tiuri. Dit toont aan dat vriendschap in hun geval het standenverschil overstijgt. De stand waar iemand uitkomt, geeft geen indicatie hoe er met anderen om moet worden gegaan of dat er geen vriendschap kan ontstaan tussen standen. Piak representeert daarom ook dat vriendschap iemand verder brengt dan de stand waarin iemand geboren is.

Naast Piak en Tiuri wordt één groep van vier personages samen gekarakteriseerd. Deze groep is de Grauwe Ridders. Zij zijn Zwervende Ridders, ridders die geen thuisbasis hebben, en noemen zichzelf de Wrekers der Windstreken⁷⁶. De ridders zijn allemaal gekleed in donkergrijze maliënkolders met grijze schilden, grauwe mantels en grauwgrijze helmen.⁷⁷ In eerste instantie noemt Tiuri ze ook ‘vijanden die te vrezen waren’⁷⁸. In volledige uitrusting ziet Tiuri ze als vijand en angstaanjagend.⁷⁹ Daarnaast spreken ze Tiuri vooral aan met een neergeslagen vizier. De groep karakteriseert zich hierdoor als geheimzinnig en mysterieus.⁸⁰ In eerste instantie stellen ze zich ook vijandig op jegens Tiuri, waardoor Tiuri bang voor ze is.

In tweede instantie leert Tiuri dat deze ridders geen vijanden zijn, maar ‘voorvechters van vrede en recht’ zoals heer Rafox dit noemt.⁸¹ De uiterlijkheden van de ridders worden allemaal afzonderlijk beschreven. Ristridin is een van de twee oudere ridders. Hij heeft donker haar en lichte ogen. Hij is afkomstig uit het rijk van Dagonaut. Bendoe is ook een van de twee oudere ridders. Ook hij heeft ook donker haar, maar donkere ogen. Bendoes neef Arwaut is jonger dan Bendoe, maar lijkt qua uiterlijk veel op hem. Arwaut heeft alleen lichte ogen in plaats van donkere. Arwaut en Bendoe komen ook uit het rijk van Dagonaut. Tot slot maakt ridder Ewijn deel uit van de groep. Ewijn is jong, heeft een lichte huid en heeft heel blond

⁷⁵ Dragt (1962) 221, 222, 236, 412

⁷⁶ Dragt (1962) 110, 115, 146, 152

⁷⁷ Dragt (1962) 68, 103, 115

⁷⁸ Dragt (1962) 72

⁷⁹ Dragt (1962) 113-114

⁸⁰ Dragt (1962) 98, 102, 109, 155

⁸¹ Dragt (1962) 118

haar.⁸² Hij is afkomstig uit het rijk van Unauwen. Zijn herkomst wordt expliciet genoemd en Ewijn kan veel uitleggen over het land van Unauwen. Alle ridders zijn van adel, want ze hebben hun beproevingen doorstaan en zijn geslagen tot ridder in hun eigen land. Deze directe beschrijving van uiterlijk tonen aan dat de ridders onderling wel verschillen van elkaar.

Indirecte beschrijvingen van de verschillende ridders komen nauwelijks aan bod. Twee ridders zijn echt van elkaar te onderscheiden in de roman op basis van indirecte karakterisering: Ristridin en Bendoe. Ristridin is de leider van de Grauwe ridders.⁸³ Hij hoort namelijk de gevangenen uit en geeft aan wat de plannen zijn. Bendoe is driftiger dan de andere ridders, hij is bijvoorbeeld ongeduldiger en sneller boos dan de andere ridders.⁸⁴ Ook is hij wantrouwend tegenover Tiuri en later tegenover Leor.⁸⁵ Dit geeft aan dat Bendoe een wantrouwend karakter heeft.

De Grauwe Ridders worden voornamelijk als groep gekarakteriseerd. Zo zijn ze allemaal sterk en strijden ze voor het goede. Ze komen indrukwekkend over en handelen rechtvaardig. Daarnaast is hun doel om de moord op de Zwarte Ridder met het Witte Schild, ridder Edwinem de Forrèstera, te wreken. Tegenover Tiuri stellen ze zich in eerste instantie vijandig op, maar ze passen zich aan wanneer zij erachter komen wat Tiuri's taak is. Zij helpen hem vervolgens ook om bij de bergen te komen.

De Grauwe Ridders representeren de ridders van adel die niet vanuit eigen belang strijden, maar strijden voor rechtvaardigheid en vrede. Uit de karakterisering van de groep blijkt ook dat zij zijn hoe een echte ridder moet zijn, namelijk: sterk, rechtvaardig, wijs en in dienst van anderen/behulpzaam. Zo staan zij in dienst van Tiuri om hem op een goede weg te begeleiden naar Unauwen. Dit toont aan dat de Grauwe Ridders, ondanks hun leeftijd, niet boven Tiuri staan, maar hem helpen zoals een ridder dat moet doen. Het is opvallend dat de ridders alleen door hun uiterlijk te onderscheiden zijn. Hierdoor worden de eigenschappen die zij representeren gevormd tot stereotiepe eigenschappen die alle ridders moeten hebben. Deze stereotypering versterkt het beeld dat Tiuri een goede ridder is, omdat Tiuri dezelfde eigenschappen bezit als de Grauwe Ridders bezitten.

Naast de Grauwe Ridders wordt de heer van Mistrinaut in de roman gekarakteriseerd, ook wel Sigirdwarth Rafox van Azular Northa of heer Rafox genoemd. Heer Rafox is een lange

⁸² Dragt (1962) 121

⁸³ Dragt (1962) 69

⁸⁴ Dragt (1962) 116

⁸⁵ Dragt (1962) 121, 146, 149, 155, 164, 172

forse man met een streng gezicht en rossig haar.⁸⁶ Hij is afkomstig uit het noorden. Hij is van adel, omdat hij het kasteel beheert. Ook maakt hij een overweldigende indruk op Tiuri, bijvoorbeeld wanneer hij de gelagkamer van kasteel Mistrinaut binnenkomt en de zaal stil wordt.⁸⁷ Dit laat zien dat hij een machtig man is en dat men tegen hem opkijkt. Dit komt ook naar voren in het verhaal dat aan Tiuri wordt verteld over de manier waarop heer Rafox het kwaad uit Mistrinaut heeft verjaagd.⁸⁸ Als beloning voor zijn dappere daad heeft heer Rafox het kasteel van Mistrinaut in beheer gekregen van koning Dagonaut. Verder wordt ook getoond dat heer Rafox een rechtvaardig man is. Hij pleit bijvoorbeeld voor een eerlijk proces voor Tiuri wanneer de Grauwe Ridders Tiuri terechtstellen.⁸⁹

Heer Rafox wordt op dezelfde manier gekarakteriseerd als andere hooggeplaatste mannen in de roman. De tolheer van de Regenboog Rivier en Ridder Iwijn hebben bijvoorbeeld dezelfde karaktereigenschappen als heer Rafox. Al deze heren zijn ouder en beheren een kasteel in de naam van koning Dagonaut of van koning Unauwen. Net als heer Rafox worden deze heren gekenmerkt door een groot rechtvaardigheidsgevoel. Dit rechtvaardigheidsgevoel is bijvoorbeeld ook te zien in de tolheer die Tiuri de tolbrug laat oversteken zonder tol te betalen vanwege zijn opdracht. De machtige heren die de kastelen beheren in de naam van de koning helpen Tiuri allemaal en geven hem de mogelijkheid om verder te kunnen reizen. Dit toont aan dat de adel ook hier, net als de Grauwe Ridders, behulpzaam en rechtvaardig is.

Tot slot zal nog één personage geanalyseerd worden, namelijk Slupor. Slupor is een man uit Eviellan, het rijk ten zuiden van Unauwen en Dagonaut.⁹⁰ Het feit dat hij uit Eviellan komt, betekent dat hij een vijand is en een tegenstander van voornamelijk Unauwen. Hij wordt door Jaro ook de ‘beste spion en slechtste mens’ genoemd.⁹¹ Ook zijn uiterlijk draagt bij aan de karakterisering dat hij slecht is. Hij draagt bijvoorbeeld altijd donkere kleding en er wordt beschreven dat hij ogen zo vals als een slang heeft⁹². Slupor wordt van de vijanden het meest gekarakteriseerd, namelijk 15 keer.

Ook in indirecte beschrijvingen komt naar voren dat Slupor een kwaadaardige man is. Hij doodt de schrijver die hij aanziet voor Tiuri.⁹³ Daarnaast valt hij Tiuri aan bij de ingang van

⁸⁶ Dragt (1962) 91

⁸⁷ Dragt (1962) 98

⁸⁸ Dragt (1962) 141

⁸⁹ Dragt (1962) 117-118

⁹⁰ Dragt (1962) 358, 386

⁹¹ Dragt (1962) 208

⁹² Dragt (1962) 209, 348, 385

⁹³ Dragt (1962) 336

de stad Unauwen en scheldt hij Tiuri de huid vol wanneer hij is opgepakt. Aanvallen en uitschelden wordt in het gehele boek niet door andere personages gedaan. In ieder geval niet door de personages die als ‘goed’ gezien worden, zoals Tiuri en de Grauwe Ridders. Dit versterkt het beeld dat Slupor de tegenstander van Tiuri is en het tegenovergestelde van Tiuri is. Tiuri zal nooit hetzelfde doen als Slupor doet en Tiuri keurt Slupors gedragingen, zoals schelden, volledig af.

Slupor representeert met zowel zijn uiterlijk als zijn gedragingen vrijwel alle vijanden in het verhaal. Hij is namelijk een deel van het gevolg van de Zwarte Ridder met het Rode Schild, net als de Rode Ruiters en Jaro die door zwarte elementen er vijandig uitzien. Slupor is de meest opvallende vijand, omdat hij de ‘slechtste mens’ genoemd wordt. Slupor wordt in de roman als vijand tegenover verschillende personages geplaatst, met name Tiuri. Het is onduidelijk welke stand Slupor precies representeert, omdat dit niet naar voren komt in de roman. Het is wel duidelijk dat hij het land Eviellan representeert. Hierin is het woord ‘*evil*’ te horen dat de slechtheid van personages afkomstig uit dat land bevestigt.

Naar aanleiding van voorgaande analyses kunnen de verhouding tussen de personage ingedeeld worden op basis van het model van Greimas, zoals in paragraaf 2.1 besproken is. Tiuri (de ondernemer) moet een opdracht van Ridder Edwinem (de zender) voltooien door een brief te bezorgen (het doel) bij de koning van Unauwen (de ontvanger). Hierbij wordt hij geholpen door helpers: Piak, de Grauwe Ridders en heer Rafox, allemaal afkomstig uit Dagonaut en Unauwen. En tegengewerkt door vijanden: de Rode Ruiters, Jaro en Slupor, allemaal afkomstig uit Eviellan.

Uit alle voorgaande analyses kan geconcludeerd worden dat op basis van stereotypie onderscheid wordt gemaakt tussen personages. Zo staat ‘goed’ overduidelijk tegenover ‘kwaad’, zoals in de toepassing van het model van Greimas te zien is. ‘Goede’ personages krijgen eigenschappen toegekend die alleen goede personages hebben, zoals dapperheid, intelligentie, eervol zijn en rechtvaardigheid. Ook draagt herkomst bij aan het onderscheid tussen goed en kwaad. Slechte personages komen allemaal uit Eviellan, waarin het woord ‘*evil*’ in te horen is. Goede personages komen daarentegen uit Unauwen of Dagonaut. Stereotypie van goed tegenover kwaad zorgt ervoor dat in de roman geen personages een middenpartij zijn. Over elk personage valt te zeggen of deze goed of kwaad is door de eigenschappen die het personage heeft of waar het personage vandaan komt. Het belangrijkste gevolg hiervan is dat het goede altijd wint van het kwade. Sociale groepen verhouden zich dus altijd in termen van goed en kwaad ten opzichte van elkaar.

In het analysemodel wordt expliciet gender betrokken, maar in de analyse van de roman komt dit niet aan bod. Met gender wordt in de context van dit boek man tegenover vrouw bedoeld. Uit de analyse blijkt dat vrouwen geen prominente rol spelen in de roman om geanalyseerd te worden. Hierdoor kan gezegd worden dat alle eerder besproken eigenschappen mannelijk georiënteerd zijn. Zo hebben mannen een rechtvaardigheidsgevoel en zijn mannen dapper en intelligent. De context van de middeleeuwen zou hiervoor een verklaring kunnen zijn, omdat vrouwen vanuit dat tijdspectief ondersteunend zijn aan de man. Zo zorgen zij dat er eten op tafel staat, dat de kleren gewassen worden en de bedden worden opgemaakt. In de roman worden deze taken ook vervuld door de vrouwen die beschreven worden. De man zorgt er uiteindelijk voor dat er rechtvaardig gehandeld wordt. De vrouw zorgt op haar beurt ervoor dat deze man verder kan met zijn reis en rechtvaardig en heldhaftig kan zijn. Het gevolg van dit onderscheid in gender is dat de roman vrij mannelijk georiënteerd is en de vrouw als ondergeschikt wordt gezien aan de man. In de hiërarchie van het boek staat de man boven de vrouw.

3.2 Analyse film

Naast de roman wordt de film *De brief voor de koning* in dit onderzoek geanalyseerd. Wanneer gekeken wordt naar de film is er één personage dat veruit het meest voorkomt, namelijk Tiuri. Tiuri wordt in de film 229 keer in beeld gebracht en kan daarmee het hoofdpersonage van de film genoemd worden. Hij is het enige personage dat in vrijwel elke scène een rol speelt in tegenstelling tot andere personages die in enkele scènes voorkomen. Verder wordt Tiuri iets minder dan de helft van de keren, 110 keer, alleen in beeld gebracht. Dit bevestigt dat hij het hoofdpersonage is.

In de film wordt Tiuri voor het eerst getoond wanneer hij aan het zwaardvechten is met één van de andere schildknapen, dit laat gelijk zien dat hij een ridder is of er een wordt (2.20). Dit wordt later ook duidelijk in beeld gebracht. Zo kan hij goed paardrijden en kan hij omgaan met een pijl en boog (62.39). Hij heeft een witte huidskleur, geelblond haar en blauwe ogen. Hij komt uit een hogere stand. Dit is bijvoorbeeld te zien aan het kasteel waarin hij woont, dat is groot en met mooie meubels en veel decoraties ingericht (3.08). Daarnaast zijn zijn ouders van adel. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de kleding die zijn vader en moeder dragen (3.22). De verteller bevestigt ook dat hij de zoon is van ridder Tiuri de Dappere. Dit toont aan dat hij behoort tot de adel (3.06).

Verdere karakterisering van Tiuri wordt vooral gedaan door een combinatie van visuele en auditieve kenmerken. Muziek ondersteunt vaak wat Tiuri doet. Tiuri wordt bijvoorbeeld neergezet als een dappere jongen. Dit weerklinkt in de heldhaftige muziek wanneer hij zijn reis oppakt na het afscheid van de ridders in het grijs (44.00). Ook wanneer hij Jaro redt van een val in het ravijn en zelf omhoog is geklommen, verandert de muziek van angstig naar rustig en heldhaftig (46.56). Tot slot wordt hij ook beloond om zijn heldhaftige daden. Koning Dagonaut zegt dit letterlijk en Tiuri wordt als beloning tot ridder geslagen (97.38).

Andere karakterisering van Tiuri zijn bijvoorbeeld zijn eerlijkheid en slimheid. Wanneer hij anderen vertrouwt, dan durft hij ook aan te geven waarom hij iets doet. Zoals het moment wanneer hij de ridders in het grijs kan vertellen waarom hij de ring van ridder Edwinem heeft (37.42). Dit laat zien dat hij eerlijk kan zijn en goed kan inschatten wanneer hij anderen kan vertrouwen. Ook wordt zijn slimheid getoond op momenten wanneer hij gevaar loopt. Dit is bijvoorbeeld te zien op het moment dat hij met de monniken meereist en doet alsof hij blind is wanneer Rode Ruiters hen aanhouden. Hierdoor wordt hij niet opgepakt door de Rode Ruiters (22.47).

Verder kijkt hij ontzettend op tegen zijn vader en is hij angstig om zijn vader teleur te stellen. Deze angst hoort ook bij het karakter van Tiuri, want hij voelt dit op meerdere momenten. Zo ziet hij zijn vader in dromen naar voren komen en teleurgesteld kijken. Bijvoorbeeld wanneer Tiuri droomt dat hij in de kapel is en zijn vader binnenkomt terwijl Tiuri op de grond ligt (20.17). Het witte licht in de scène geeft aan dat het een droom is, maar het gevoel van Tiuri sluit aan op het feit dat hij angstig is om zijn vader teleur te stellen.

Tot slot is een relatie tot een ander personage van belang bij de analyse van Tiuri, namelijk zijn relatie tot Lavinia. Hij lijkt vrij snel verliefd op haar te worden. Zij wordt voor het eerst in beeld gebracht met romantische vioolmuziek, wanneer Tiuri focaliseert (26.04). Hij kijkt haar aan, de achtergrondgeluiden worden steeds zachter en zachte, romantische muziek zwelt aan. Ook later komt dit naar voren wanneer hij met haar aan het praten is en niet kan stoppen met glimlachen (39.10). Op de achtergrond speelt vrolijke muziek die benadrukt dat er iets prettigs en moois gaande is. Zijn uitdrukking geeft aan dat hij gevoelens voor haar heeft.

Tiuri representeert hiermee de manier waarop een jonge schildknaap zich moet gedragen. Hij zet zich namelijk in voor het goede en is eerlijk, dapper en slim. Ook wordt getoond dat de schildknaap in het begin nog angstig is, maar deze angsten moet overwinnen om een ridder te worden. Tiuri bewijst met zijn daden dat hij waardig is om ridder te worden en

wordt daarom ook beloond wanneer hij tot ridder geslagen wordt. Hij verdient hiermee een zwaard, schild, paard en jonkvrouw (100.00). Hiermee wordt getoond dat het goede doen altijd beloond zal worden.

Naast Tiuri worden de ridders in het grijs veel in beeld gebracht. Elke ridder wordt tussen de 20 en 38 keer alleen of samen in beeld gebracht. Deze groep grijze ridders bestaat uit Ristridin, Bendoe, Ewijn en Arwaut. Deze ridders worden over het algemeen als een groep in beeld gebracht, 13 keer.

De ridders in het grijs zijn een groep ridders die gezamenlijk mysterieus en angstaanjagend overkomen. Dit komt vooral door hun volledige grijze uitrusting met neergeslagen vizieren wanneer Tiuri hen voor het eerst ontmoet. Ook wordt het mysterieus zijn en angstaanjagend zijn bevestigd door hun gedrag. Zoals het moment dat de ridders de rovers overheersen. De spannende muziek ondersteunt deze scène (21.47). Ook wanneer ze tegenover Tiuri staan, zorgt de groep voor een angstaanjagend beeld (30.20).

Wanneer Tiuri weet dat hij de ridder kan vertrouwen, worden de ridders als dapper en sterk in beeld gebracht. Ze doen er bijvoorbeeld alles aan om Tiuri te beschermen tegen de gevaren. Zo vallen de ridders de Rode Ruiters aan wanneer deze dichtbij komen (40.32). De dreigende muziek ondersteunt het beeld dat er gevaar is.

Alle grijze ridders komen meerdere keren in beeld. Ristridin is de leider van de groep, hij wordt het meest in beeld gebracht, namelijk 38 keer. Zijn leiderschap komt naar voren wanneer hij het woord neemt als Tiuri door heer Rafox bij hen wordt gebracht (30.20). Verder staat hij, met de andere ridders, op een verhoging. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat hij met zijn ridders boven Tiuri staat. Daarnaast komt Ristridins leiderschap naar voren op de momenten dat er aangevallen moet worden. Ook komt zijn leiderschap naar voren wanneer hij het gevecht tussen Tiuri en een van zijn ridders stopt (35.47). Hiermee laat hij ook zien dat hij verstandig en rechtvaardig is. Tot slot is Ristridin voor Tiuri een soort redder. Wanneer Tiuri op de grond ligt na een aanval wordt vanuit Tiuri's perspectief Ristridin samen met Bendoe in beeld gebracht tegen een witte achtergrond (42.17). In deze scène worden Ristridin en Bendoe duidelijk gefocaliseerd door Tiuri als redders in nood.

De andere ridders van deze groep worden minder in beeld gebracht en gekarakteriseerd dan Ristridin. Alleen ridder Bendoe laat zich kenmerken door het wantrouwen in Tiuri. Hij noemt Tiuri een leugenaar (31.11) en later hoort hij Tiuri uit over de keuzes die Tiuri tijdens zijn reis heeft gemaakt (37.29). Bendoe laat daarmee blijken dat hij wantrouwend is jegens

Tiuri. De andere ridders vertrouwen Tiuri wel. Met zijn wantrouwende eigenschap onderscheidt Bendoe zich van de andere ridders.

De dynamiek in deze groep laat zien dat Ristridin de belangrijkste ridder van de groep is. Dit wordt bevestigd door de manier waarop hij in beeld wordt gebracht, namelijk vaker alleen en vaker aan het woord. Zo neemt hij aan het einde een positie in waar hij naast heer Rafox en Lavinia zit tijdens de ridderslag van Tiuri (96.22). Hiermee wordt getoond dat deze drie personages voor Tiuri belangrijk waren tijdens zijn reis en hem geholpen hebben om zijn opdracht tot een goed einde te brengen. Ristridin representeert hiermee de manier waarop ridders horen te handelen, namelijk verstandig en rechtvaardig.

De ridders in het grijs worden vooral als groep gekarakteriseerd. Tussen de ridders is weinig onderscheid te ontdekken, want ze dragen allemaal hetzelfde soort harnas in dezelfde kleuren en ze hebben allemaal een witte huidskleur en baarden. Ook handelen ze allemaal uit hetzelfde belang en voeren ze dezelfde acties uit. Hierbij valt te denken aan het aanvallen van de Rode Ruiters en het oppakken van de rovers. Hierdoor representeert deze groep hoe ridders zich moeten gedragen, namelijk sterk, dapper en rechtvaardig. Ook draagt het gelijke uiterlijk van alle ridders bij aan de manier waarop ridders eruit zien, namelijk als witte man met een baard en gekleed in een harnas. Deze combinatie van niet te onderscheiden eigenschappen en uiterlijkheden zorgen voor het stereotype van een ridder in de film.

Ook toont de fysieke positie van de ridders aan dat ze boven het 'slechte' staan. Op het moment dat Tiuri opgepakt is, staan de ridders letterlijk boven Tiuri. Dit versterkt het beeld dat ridders als representatie van het goede boven het slechte staan. Wanneer de ridders Tiuri helpen, worden ze naast hem in beeld gebracht. Tiuri staat niet langer onder de ridders, maar is hun gelijke.

Twee andere personages die voornamelijk samen in beeld worden gebracht zijn heer Rafox en zijn dochter Lavinia. Kenmerkend voor deze twee personages is het rode haar. Dit bevestigt dat zij familie zijn. Ook staan zij hoog in het aanzien. Iedereen staat bijvoorbeeld voor hen op wanneer zij de gelagkamer van het kasteel binnenkomen (25.55). Dit laat zien dat zij van een hogere stand zijn. De aanspreekvorm van 'heer' bevestigt dit ook.

Heer Rafox kan daarnaast ook gekarakteriseerd worden als een strenge en rechtvaardige man. Met zijn stem en gezichtsuitdrukking maakt hij duidelijk dat Tiuri mee moet komen naar de ridders in het grijs (29.14). Vervolgens is hij ook rechtvaardig door te pleiten voor een eerlijk

proces voor Tiuri door de ridders (36.36). Ook hierbij zet hij zijn strenge stem in waardoor de ridders Tiuri toch een kans geven zichzelf te verdedigen.

Lavinia wordt neergezet als een mooi meisje. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in de scène waarin zij voor het eerst binnenkomt in de gelagkamer en de muziek aanzwelt. De koopman die naast Tiuri zit bevestigt dit door het te zeggen (26.23). De schoonheid lijkt de reden te zijn waarom Tiuri aandacht aan haar besteedt. Hiermee wordt bevestigd dat de vrouw mooi moet zijn om aandacht te krijgen en dat haar schoonheid een karakteriserende eigenschap is. Naast haar schoonheid heeft Lavinia ook een rechtvaardigheidsgevoel. Ze geeft Tiuri de mogelijkheid om zichzelf te verdedigen (33.22) en ze zet haar vader aan om op te komen voor Tiuri (36.34). Tot slot bevestigt haar vader haar rechtvaardigheidsgevoel wanneer hij tegen Tiuri zegt dat Tiuri zijn leven aan haar te danken heeft (38.47).

Heer Rafox en Lavinia worden het meest samen in beeld gebracht. Dit versterkt het beeld dat Lavinia nog niet helemaal zelfstandig is, maar onder het toezicht van haar vader staat. Lavinia wordt niet met andere mannen in beeld gebracht tot aan het einde van de film wanneer ze met Tiuri ter paard wegrijdt (100.00). Hiermee wordt verwezen naar het feit dat de ongehuwde vrouw altijd onder hun vader staat tot ze een geschikte partner vinden die deze beschermende rol overneemt. Deze verwijzing draagt bij aan het feit dat de vrouw onderworpen is aan de man, zoals dat in de middeleeuwse standenmaatschappij het geval was. Het rechtvaardigheidsgevoel van Lavinia valt daarnaast op. Vrouwen staan onder de man, maar ze kan wel invloed uitoefenen op het proces van Tiuri. Echter, haar invloed moet ze via haar vader uitoefenen, omdat de ridders niet naar haar zouden luisteren en wel naar haar vader. Dit bevestigt opnieuw het beeld dat de vrouw afhankelijk is van de man.

Voorgaande personages worden voornamelijk in de eerste helft van de film in beeld gebracht. Het personage dat in de tweede helft van de film in beeld wordt gebracht, is Piak. Piak wordt na Tiuri het meest in beeld gebracht, namelijk zestig keer. Hij wordt het meest in beeld gebracht met andere mensen en het meest met Tiuri, dertig keer.

Piak is een jonge jongen uit de bergen die bij Menaurus woont. Hij heeft bruin haar, bruine ogen en een witte huidskleur. Hij is afkomstig uit een lagere stand dan Tiuri. Dit is af te leiden uit zijn kleding die er armoedig uitziet en hij woont in een hutje in de bergen, in plaats van in een kasteel zoals Tiuri. Hij kent de bergen goed en weet hoe iemand zich in de bergen moet verplaatsen. Zo loopt hij voorop tijdens de tocht door de bergen (55.17), geeft hij aan dat

ze niet in slaap moeten vallen tijdens een sneeuwstorm (56.39) en zegt hij dat hij de weg in de bergen goed kent (56.12).

Verder is Piak snel onder de indruk van allerlei zaken. Hij hoort Tiuri bijvoorbeeld uit over verhalen van ridders en Dagonaut (55.26), en kijkt hij in Dangria om zich heen naar alle gebouwen (61.00). Vooral dit laatste geeft aan dat Piak onbekend is buiten de bergen en dat hij niet weet waar hij thuis hoort. Later twijfelt Piak ook om mee te gaan naar Dagonaut of in de bergen te blijven (91.05). Zijn verbinding met de bergen is ongelooflijk sterk en hij wil dat niet zomaar inruilen voor een plek die hij niet kent.

Tot slot is Piak een slimme jongen. Zoals eerder is gezegd, kan hij zijn weg vinden in de bergen en weet hij wat hij moet doen als er een sneeuwstorm raast. Verder komt dit naar voren in andere acties. Zo leidt hij de bewakers in Dangria af waardoor Tiuri kan ontsnappen (62.22) en bedenkt hij een melodie om de tekst van de brief te kunnen onthouden (76.44). Hiermee toont Piak aan dat de lagere stand net zo vindingrijk is als de adel en de intelligentie heeft om zich te redden uit benarde situaties.

Piak is een heel andere jongen dan Tiuri. Hij is veel meer onder de indruk en lijkt hierdoor meer onbezonnen dan Tiuri. Piak kent het gebied buiten de bergen niet en dit draagt bij aan zijn onbekendheid en onbezonnenheid. Ondanks het verschil tussen de twee jongens is Piak gelijk aan Tiuri. Zo worden ze naast elkaar lopend in beeld gebracht (58.39) en schudden ze elkaar de hand (58.08). Het verschil in stand lijkt niet uit te maken voor deze twee jongens, omdat ze samen vooruit willen komen. Piak representeert hiermee dat verschil er niet toe doet. Ook toont hij aan dat iemand uit een lagere stand net zo slim en vaardig is als iemand uit de adel. Toch wil hij uit zijn stand komen door schildknaap te worden wanneer Tiuri ridder is (59.18). Deze uitspraak toont aan dat Piak zijn stand achter zich wil laten om tot de adel te gaan behoren. Hieruit kan afgeleid worden dat de adel en het ridder of schildknaap zijn het ideaalbeeld is voor jongens. Het ideaalbeeld is zelfs zo sterk dat deze jongens de lagere stand achter zich willen laten om tot de hogere stand toe te treden.

Tot slot is er nog één interessant personage dat expliciet in beeld wordt gebracht door de makers. Dat personage is Slupor. Slupor is een man die altijd donker gekleed is en bijna altijd in het bos of in de schaduw in beeld wordt gebracht (43.14). Hij houdt vanuit de schaduw Tiuri in de gaten en neemt daarmee de positie in van vijand van Tiuri. Ook wordt een angstaanjagend deuntje afgespeeld wanneer hij in de buurt is, dat deuntje klinkt als een snerpande viool (43.14; 54.20; 75.34; 77.02). Dit deuntje bevestigt dat hij gevaarlijk is en dat

men voor hem op moet passen. Zo wordt het deuntje afgespeeld wanneer hij vanuit de bossen Tiuri en de ridders in de gaten houdt en wanneer hij volledig in beeld wordt gebracht. Op het moment dat hij de ridders in de gaten houdt, focaliseert Slupor. Het deuntje geeft auditief weer dat hij degene is die kijkt.

Verder wordt Slupors gevaar geuit zijn acties. Zo valt hij Tiuri aan wanneer Tiuri de stad Unauwen binnenkomt (83.59). De scène wordt ondersteund met dreigende en harde muziek. Drum en violen geven knallen en bevestigen dat het gevaarlijk is voor Tiuri. Verder kunnen geen specifieke eigenschappen aan Slupor worden toegekend, omdat hij niet expliciet acties uitvoert of uitspraken doet die hieraan bijdragen. Slupor is eigenlijk een karakterloze vijand.

De combinatie van beeld en geluid zorgt ervoor dat Slupor het grote gevaar in de film representeert. Slupor wordt daarnaast vooral alleen in beeld gebracht, want hij wordt maar twee keer met anderen in beeld gebracht. Hierdoor wordt aangetoond dat Slupor alleen werkt in tegenstelling tot de groep Rode Ruiters. Dit bevestigt daarnaast weer dat Slupor gevaarlijker is dan een groep. Verder is Slupor te onderscheiden van andere vijanden, omdat hij zwart of donkerbruin draagt. Andere vijanden dragen de kleur rood, zoals de Rode Ruiters en de burgermeester van Dangria. Echter, de kleur zwart verwijst niet per definitie naar slechtheid. De schrijver kleedt zich namelijk ook helemaal in het zwart en helpt Tiuri en Piak vluchten.

De kleur van de kleding van het personage geeft niet per definitie aan of diegene goed of slecht is, maar is slechts ondersteunend. Het gedrag van het personage doet dit wel en wordt ondersteund door muziek. Slupor is bijvoorbeeld per definitie een slecht personage, omdat hij Tiuri zomaar aanvalt en de schrijver vermoordt. Tiuri is daarentegen een goed personage, omdat hij zijn opdracht juist voltooit en tot ridder geslagen wordt. In de film wordt stereotypie ingezet om onderscheid te maken tussen het goede en het kwade waarbij het goede altijd wint van het kwade. Dit wordt ook letterlijk getoond, want Slupor stort aan het einde van de aanval op Tiuri van de muur en is dood (85.12).

3.3 Analyse serie

Als gekeken wordt naar de serie *The letter for the king* wordt Tiuri het meest in beeld gebracht, namelijk in totaal 151 keer in aflevering 1 en aflevering 6 van de serie. Tiuri is een jongen van vijftien jaar, hij heeft een donkere huidskleur en donkere krullen en ogen. Hij behoort tot de stand van de adel, want hij is zoon van ridder Tiuri the Valiant. Hij is van rijke komaf, zo is te zien dat hij in een kasteel woont met grote en mooie meubels en wordt hij aangesproken met

'master' (aflevering 1, 2.15). Tiuri is overigens niet de echte zoon van Tiuri the Valiant, maar Tiuri the Valiant heeft hem geadopteerd toen hij met Tiuri's moeder, Darya, trouwde en hen redde uit Eviellan (aflevering 1, 26.19).

Tiuri wordt neergezet als een jongen die niet echt sterk is en nog niet klaar is om ridder te worden. Zo gaat hij niet mee met zijn vader om te jagen in het bos, terwijl andere jongens dit wel doen. Fantumar bevestigt Tiuri's onkunde door tegen Tiuri the Valiant te zeggen dat Tiuri niet sterk genoeg is (aflevering 1, 3.30). Verder wordt dit bevestigd door Tiuri's gedrag. Zo verliest hij een aanval van zijn vader (aflevering 1, 5.30), verliest hij een beproeving (aflevering 1, 21.25) en zou hij alleen kunnen winnen wanneer zijn vader de tegenstander omkoopt volgens anderen (aflevering 1, 32.20). Tot slot bevestigt hij voor zichzelf dat hij de brief niet naar de koning kan brengen. Zo weigert hij de opdracht aan te nemen (aflevering 1, 43.50), rent hij weg wanneer de Black Knight wordt aangevallen (aflevering 1, 45.00) en zegt hij '*your master picked the wrong person*' (aflevering 6, 7.06) tegen het paard van de Black Knight. Al deze acties tonen aan dat Tiuri niet de ridder zou kunnen worden die hij zou moeten zijn.

Tiuri is misschien niet sterk, maar wel vaardig en snel, volgens Tiuri the Valiant (aflevering 1, 3.48). Tiuri bewijst ook vaardig en snel te zijn. Zo weet hij op een slimme manier iemand te verslaan tijdens de beproevingen (aflevering 1, 19.53) en weet hij een weg te vinden om het kasteel van Unauwen binnen te komen via het riool (aflevering 6, 19.20). Ook is Tiuri behulpzaam en eerlijk. Hij helpt bijvoorbeeld een andere ridder die hij moet verslaan (aflevering 1, 32.09), hij zegt dat hij geen ridder wil worden als hij het niet heeft verdiend (aflevering 1, 33.00), hij helpt Vokia door de deur open te doen (aflevering 1, 42.00) en gelooft Iona wanneer zij zegt dat ze tot inkeer is gekomen door haar een knuffel te willen geven (aflevering 6, 25.48). Anderen in de serie bevestigen Tiuri's vaardig en snel zijn door het uit spreken. Zo zegt Tiuri the Valiant dat Tiuri dapperder is dan alle andere ridders bij elkaar ondanks alles wat hij heeft meegemaakt (aflevering 1, 28.54) en Arman zegt tegen Tiuri dat Tiuri degene is die zo behulpzaam en dapper is geweest om de kapel te openen voor iemand in nood (aflevering 6, 15.00). Deze combinatie bevestigt dat Tiuri niet alle eigenschappen van een ridder bezit, maar wel belangrijke eigenschappen die maken dat hij een ridder zal worden. Tiuri representeert hiermee de jongens die uit Eviellan komen en toch ridder kunnen worden, zolang ze dapper en behulpzaam zijn.

Verder is een opvallende ontwikkeling dat Tiuri in het begin alleen is en later zich bij de groep voegt. Zo is in het begin van aflevering 1 te zien dat hij alleen wakker wordt, alleen in een veld te vinden is (7.15) en achter de groep schildknappen loopt in plaats van met de groep

mee (34.54). Tiuri wordt als jongen uit Eviellan eerst buiten gesloten, omdat zijn vader zijn plek in de adel gekocht zou hebben. Hij heeft zich ook nog niet bewezen als ridder voor de groep. In aflevering 6 is te zien hoe hij tot een deel van de groep is gemaakt, zo is in de openingsscène te zien dat hij met Lavinia, Piak, Jussipo en Foldo meerijdt (0.12), dat hij samen met Arman, Piak, Jussipo en Foldo het zwaard trekt om het op te nemen tegen Jaro (26.30) en is hij met de laatste groep te zien rondom het graf van Jussipo (41.08). Deze ontwikkeling laat zien dat hij geaccepteerd wordt door deze jongens en deel uitmaakt van een groep in plaats van het alleen blijven. Tiuri heeft bewezen dat hij echt een ridder is en hij wordt hierdoor in de groep opgenomen. Dit toont aan dat het ridderschap een belangrijkere voorwaarde is om bij de adel te horen dan afkomst.

Tiuri is één van de personages in de serie die bovennatuurlijke krachten aanvoelt. Dit komt bijvoorbeeld naar voren wanneer hij in zijn eentje in een veld ligt en vogels opvliegen in de vorm van een gezicht. Vervolgens vliegen deze vogels op hem af (aflevering 1, 7.20). Dit bovennatuurlijke wordt ondersteund met een onverstaanbaar gefluister. Het gefluister is weer te horen wanneer Tiuri een beproeving moet ondergaan. Hierdoor raakt hij afgeleid en verliest hij de beproeving. Beide momenten worden gefocaliseerd vanuit Tiuri, want hij is de enige die het gefluister hoort. Hiermee wordt de suggestie gedaan dat hij de ‘redder’ moet zijn die het kwade verslaat, zoals de verteller in het begin van de eerste aflevering duidelijk maakt. Deze bovennatuurlijke verschijnselen komen ook naar voren wanneer hij in de kapel zit met de andere aanstaande ridders. Hij ziet bijvoorbeeld het glas bewegen en dit beeld wordt wederom ondersteund door gefluister (aflevering 1, 40.03). De anderen in de kapel ervaren het bovennatuurlijke op dat moment ook en dit wordt bevestigd wanneer de kaarsen allemaal in een keer uitgaan en de schildknapen in het donker zitten (aflevering 1, 41.04). Alleen in het bijzijn van Tiuri kunnen deze krachten door anderen ervaren worden.

Tiuri representeert in de serie een jongen die toegelaten is tot de adel, maar er niet helemaal bij hoort. Zijn huidskleur laat zien dat hij niet in de groep past, omdat de rest van de adel een witte huidskleur heeft. Dit wordt ook naar voren gebracht in de manier waarop hij in beeld wordt gebracht, namelijk alleen en niet met andere ridders in beeld. In de laatste aflevering is wel te zien dat hij dapper en behulpzaam is. Zo neemt hij het op tegen Viridian en ondersteunt hij Lavinia. Dit zorgt ervoor dat hij wordt toegelaten wordt tot de groep schildknapen, omdat hij bewezen heeft een echte ridder te zijn. Het toegelaten zijn tot de groep komt in de laatste aflevering naar voren in de laatste scène waarin hij geridderd wordt. Deze scène bevestigt dat hij deel uitmaakt van de adel en dat hij een echte ridder is.

Naast Tiuri komt de groep schildknapen waarmee Tiuri de wake door moet maken voornamelijk in beeld. Deze groep schildknapen bestaat uit Arman, Iona, Jussipo en Foldo. Deze groep wordt in de eerste aflevering zeventien keer in verschillende combinaties in beeld gebracht, onder andere dertien keer met zijn allen en vier keer in tweetallen. In de laatste aflevering worden ze minder samen in beeld gebracht ten teken dat de groep uit elkaar was gevallen. Tot de laatste scène waarin iedereen, behalve Iona, samen in beeld wordt gebracht.

Alle schildknapen worden op hun eigen manier gekarakteriseerd. Ten eerste vertolkt Arman een rol in de serie. Arman is een jongen van de adel, bijna vijftien en bijna ridder. Zo heeft hij een lichte huidskleur en mag hij mee om te jagen met zijn vader, Fantumar, en de andere ridders, zoals Tiuri the Valiant. Fantumar zegt dat Arman sterk is en klaar is om de beproevingen voor ridder te ondergaan. Deze uitspraak wordt ondersteund met het beeld dat Arman een hert in zijn eentje optilt (aflevering 1, 3.38). Ook wordt het sterk zijn bevestigd wanneer hij een van de beproevingen vrij eenvoudig wint (aflevering 1, 30.45). Naast sterk is hij gemeen tegen Tiuri en vindt hij dat hij boven Tiuri staat. Zo lacht hij Tiuri uit wanneer Tiuri niet slaagt in een aanval tijdens het trainen (aflevering 1, 13.51) en zegt hij dat Tiuri geen plek verdiende in de kapel (aflevering 1, 34.54).

Het karakter van Arman draait van gemeen naar vriendelijk(er) en behulpzaam tegenover Tiuri. Arman is bijvoorbeeld te zien als de enige die de weggelopen Tiuri zoekt in het bos (aflevering 6, 9.10) en degene die Tiuri aanmoedigt om toch de brief te gaan bezorgen bij de koning van Unauwen (aflevering 6, 15.00). In dezelfde scène geeft hij ook toe dat hij fouten heeft gemaakt en Tiuri had moeten geloven boven zijn vader. Hierdoor representeert Arman eerst de adel die boven andere groepen zou staan. Daarna representeert hij de adel die hulp verleent en vriendschappelijk is tegenover personages met een andere afkomst. Hij representeert ook wat een ridder moet zijn, namelijk dapper en behulpzaam, net als Tiuri, en hij laat zien dat ridders ook sterk zijn.

Naast Arman speelt Iona een rol in de groep schildknapen. Iona is een meisje met een Aziatisch uiterlijk met donker haar en donkere ogen. Zij is het enige meisje in de groep. Ze gedraagt zich als ridder. Ze is sterk en atletisch. Zo hangt ze in een scène op de kop aan een paard (aflevering 1, 13.04) en wint zonder moeite een beproeving (19.21). Aan de andere kant is ze ook gevaarlijk en gemeen. Zo sluit ze zich aan bij Jaro, iemand die zich aangesloten heeft bij Viridian, en is ze te zien in het kamp in Eviellan (aflevering 6, 5.22). Daarnaast liegt ze ook tegen Tiuri en de andere schildknapen (aflevering 6, 24.34). Iona is een schildknaap die

overloopt naar de vijand en daarmee afstand doet van Dagonaut. Ze representeert hiermee de groep slechte ridders die alleen op eigen gewin uit is, omdat dat ze beter maakt.

De laatste twee schildknapen die in de serie te zien zijn, zijn Foldo en Jussipo. Deze twee jongen worden in veel scènes samen in beeld gebracht en ze lijken ook op elkaar. Ze zijn jongens van dezelfde leeftijd, hebben allebei een witte huidskleur en zijn allebei van adel. Het laatste is te zien aan hun mooie kleren en verzorgde uiterlijk. Ook bezitten beide jongens kwaliteiten om een goede ridder te zijn, want ze zijn namelijk allebei snel en behendig. Zo wordt Foldo getoond wanneer hij snel een zwaard kan ontwijken (aflevering 1, 12.40) en wordt Jussipo in beeld gebracht wanneer hij een beproeving goed aflegt (aflevering 1, 20.08). Daarnaast zijn ze allebei ijdel. Foldo zegt bijvoorbeeld 'It's in my hair!' (aflevering 6, 22.39) wanneer ze door een riool gaan en Jussipo vraagt of zijn haar nog wel goed zit wanneer hij aan het overlijden is (aflevering 6, 39.30). Tot slot zijn ze allebei beschermend voor Piak. Piak is Jussipo's broertje en Jussipo beschermt hem door hem weg te duwen bij het gevecht met Jaro (aflevering 6, 26.58) en wordt neergestoken om Piak te beschermen (aflevering 6, 27.38). Foldo neemt die beschermende rol over na het overlijden van Jussipo. Dit is te zien wanneer hij zijn arm om Piak heen slaat wanneer zij Jussipo begraven hebben (aflevering 6, 41.42).

Een opvallende scène in de laatste aflevering zegt het meest over de relatie tussen Foldo en Jussipo. Ze delen samen een kus (aflevering 6, 13.10). Gezien het feit dat ze zowel in aflevering 1 als aflevering 6 vooral samen in beeld worden gebracht, zowel met zijn tweeën (9 keer) als in een groep (33 keer), bevestigt de kus dat ze bij elkaar horen. Hiermee representeren zij de LHBTI-gemeenschap. Opvallend is dat deze bevestiging alleen in het geheim gebeurt, want de groep weet hier niks van en op de relatie wordt verder niet ingegaan.

Naast de schildknapen wordt één vijand veel in beeld gebracht, namelijk prins Viridian. Viridian is de zoon van de koning van Unauwen. Hij komt uit de adel en is leider van het leger dat in Eviellan zit. Hij heeft een witte huidskleur en gaat altijd in het zwart gekleed. Alles rondom Viridian is altijd donker. Ook als hij overdag in een tent staat. Dit tekent dat Viridian gevaarlijk is. Dit wordt bevestigd door uitspraken van de verteller aan het begin van de serie. Deze noemt hem een 'ruthless conqueror' (aflevering 1, 0.45). Dit wordt versterkt door intensivering van de muziek: een hoorn speelt luider en een heel leger juicht hem toe (aflevering 1, 1.10). Ook komt dit in zijn gedrag naar voren. Zo doodt hij een sjamaan (aflevering 1, 25.02) en bedreigt hij het hof door te zeggen: 'And yes, freedom is over too' (aflevering 6, 32.12). Zijn zware stem en strenge gezichtsuitdrukking bevestigen dat hij slecht is en het slechtste met het hof voorheeft.

Het slechte karakter van Viridian wordt aangevuld met de magische krachten die hij bezit. Dit is voor het eerst te zien in de hut van de sjamaan waarin een soort kracht uit zijn hand komt, getoond als trillingen in de lucht rondom zijn hand, en vonken die uit het vuur plots opspringen (aflevering 1, 23.45). Ook wordt dit getoond wanneer hij de krachten van de sjamaan als het ware opzuigt en tot zich neemt wanneer de sjamaan verbrand is (aflevering 1, 29.30). Ook aan het einde van de serie zet hij zijn duistere krachten in, zo verandert zijn lichaam na zijn dood in een zwarte vloeistof en vervolgens in een zwarte wolk van gruis en stof (aflevering 6, 33.20). Het is duister in deze scène. Het duistere en donkere dat in de gehele serie om hem heen hangt, bevestigen dat hij slecht is en gevaarlijk is. Hiermee representeert hij de vijand van het licht in de hele serie. Ook toont zijn uitspraak dat alles over is aan dat hij een ander beeld heeft van wat goed is dan andere personages in de serie. Hij bevestigt hiermee zijn positie als vijand van het regime en voorstander van een nieuw leiderschap, waarin hij de nieuwe leider is.

Tot slot zijn er nog twee personages waarbij stilgestaan wordt, namelijk Queen Alianor en Lavinia. Queen Alianor is de koningin van Dagonaut. Ze is van adel, ze heeft een witte huidskleur en haar leeftijd wordt niet gespecificeerd. Opvallend is dat zij koningin is en leider van Dagonaut, maar merendeel van de keren in beeld wordt gebracht met mannen (namelijk zes van de tien keer in aflevering 1). In deze aflevering is ze zowel met Ristridin als met prins Iridian van Unauwen in beeld gebracht wanneer ze het volk toespreekt (aflevering 1, 9.19). Ook moet ze trouwen met een van de zoons van de koning van Unauwen en spreekt ze hierover met prins Iridian (aflevering 1, 9.50). Queen Alianor is een sterke, leidende vrouw als koning, maar representeert een vrouw die niet boven de man staat en een man nodig heeft om het land te leiden.

Lavinia is een meisje dat uit Mistrinaut komt, een dorp waar haar vader de leiding heeft. Ze komt dus ook uit een hogere stand. Ze heeft een witte huidskleur. Opvallend is dat zij magische krachten heeft, net als Tiuri. In de serie wordt gesuggereerd door Tiuri, Darya en de sjamaan dat magische krachten uit Eviellan komen. In de eerste aflevering worden bijvoorbeeld alleen Tiuri en de sjamaan getoond als personages die deze krachten ervaren van nature. Deze magische krachten worden verbonden aan het volk uit Eviellan. Personages afkomstig uit Eviellan, hebben allemaal een donkere huidskleur. Viridian steelt als witte man deze krachten van de sjamaan. Dit bevestigt dat de witte man een volk met een donkere huidskleur onderdrukt en tot zich neemt wat niet aan hem toebehoort. Deze onderdrukking maakt Lavinia's affiniteit

met magische krachten problematisch, omdat niet duidelijk wordt gemaakt hoe zij aan deze krachten komt.

In de laatste aflevering moet zij haar krachten inzetten om Viridian te verslaan in plaats van Tiuri (aflevering 6, 35.00). Tiuri's krachten zijn niet sterk genoeg. Lavinia focaliseert wanneer ze het opneemt tegen Viridian. Zij is het licht dat wint van het duister. De spannende muziek ondersteunt de angst van Lavinia en de spanning die het gevecht oproept. De verandering naar de overwinningsmuziek zorgt ervoor dat Lavinia uiteindelijk de redder van het koninkrijk van Unauwen wordt. Deze scène toont in zijn geheel dat de kracht van het licht sterker is dan het duister. Lavinia lijkt in deze scène de redder. Echter, Tiuri moet vooraf aan het gevecht haar helpen en achteraf vangt Tiuri haar op. Ook hier lijkt de vrouw sterk te zijn, net als Queen Alianor, maar de man moet haar ondersteunen. De vrouw lijkt onderworpen te zijn aan de man, omdat de man nodig is de redding in werking te stellen. Iona is hierbij een uitzondering in de representatie van vrouwen, omdat zij zich niet zo uit ten opzichte van mannen. Zo neemt zij Jaro ook mee in plaats van met hem mee te gaan.

4 Receptieanalyse

Naast de analyse van de representatie van personages wordt gekeken naar de receptie van de roman *De brief voor de koning* en de hypertexten. *De brief voor de koning* wordt besproken in veel recensies. Op Goodreads.com zijn 726 recensies geschreven in zowel Engels en Nederlands als andere talen over het boek, op hebban.nl zijn 29 recensies achtergelaten over het boek en op amazon.com zijn 172 verschillende recensies in verschillende talen geschreven. In de periode na het verschijnen van de serie zijn 47 recensies over het boek geschreven waarin aandacht wordt besteed aan de personages. In de periode na het verschijnen van de film zijn geen recensies geschreven waarin aandacht besteed werd aan personages. Op moviemeter.nl zijn over de film 234 berichten achtergelaten en over de serie 1 recensie. Op imdb.com zijn over de film 14 recensies achtergelaten door gebruikers en over de serie zijn 323 recensies geschreven. Over de film zijn in totaal 28 recensies geschreven waarin personages betrokken worden en over de serie zijn dat er 67. In totaal worden in 142 recensies van amateurcritici over het boek, de film en de serie geanalyseerd, zie bijlage 1.

In dit hoofdstuk zullen eerst de recensies over hypotekst en hypertexten apart besproken worden aan de hand van het analysemodel in paragraaf 2.4. Vervolgens zal een vergelijking gemaakt worden tussen de verschillende uitkomsten van de analyses.

4.1 Receptie van het boek

Om te beginnen is de receptie van het boek voornamelijk positief. In 28 recensies zijn personages positief beoordeeld en in 19 recensies zijn personages negatief beoordeeld. In recensies worden personages zowel in algemene zin besproken (37 keer) als personages individueel besproken. Personages die individueel worden besproken, zijn Tiuri (18 keer) en Piak (7 keer). Recensenten bespreken personages als collectief en als individu en combineren deze besprekingen.

Een voorbeeld van het collectief bespreken, is de bespreking in termen van ‘stereotype’ en ‘karikaturen’. Zestien recensenten gaan expliciet in op deze beschrijving. Recensenten zien stereotype als ‘goed’ tegenover ‘kwaad’. Zoals Aaron op 24 januari 2021 op goodreads.com schrijft: *‘Good always triumphs over evil’*. Met ‘goed’ worden de helden in het verhaal bedoeld die er goed uitzien en sterk zijn, bijvoorbeeld ridders met grove baarden of sterke stemmen. Met ‘kwaad’ bedoelt men de vijanden in het verhaal die snel te herkennen zijn als vijanden, bijvoorbeeld door hun donkere uiterlijk of onbetrouwbare eigenschappen. Recensenten koppelen eigenschappen die zij als ‘goed’ of ‘kwaad’ zien aan personages en bestempelen

personages als ‘goed’ of ‘kwaad’ aan de hand van deze eigenschappen. ‘Goed’ en ‘kwaad’ strijden met elkaar en het goede wint altijd van het kwade.

Stereotypie wordt in recensies zowel positief als negatief geëvalueerd. Het wordt positief ervaren wanneer het in het licht van de jeugdroman wordt gezien, vanwege de simplistische opbouw. Recensenten schrijven dat het verhaal voor kinderen hierdoor makkelijk te volgen is. Personages worden in deze context ook gezien als herkenbaar. Dit wordt zes keer benoemd. Het wordt negatief ervaren wanneer het boek niet als jeugdroman wordt benaderd, omdat de recensent de personages dan te simpel vindt. Recensenten schrijven dan dat personages diepgang missen of geen ontwikkeling doormaken. Dit wordt acht keer benoemd. De evaluatie van de recensent hangt af van de manier waarop die het boek benaderd.

Het personage dat het meest besproken wordt in recensies is Tiuri. Hij wordt in totaal achttien keer in verschillende recensies behandeld. In veertien verschillende recensies wordt het personage Tiuri positief geëvalueerd. Bijvoorbeeld door Michelle Curie die het volgende schrijft over Tiuri op 12 januari 2021:

[...] Tiuri is the perfect protagonist. [...] Tiuri is utterly good. To like, a ridiculous degree. His morals are intact, so is his sense of honesty, loyalty and courage. What a guy.

Dit citaat is een weergave van de manier waarop de eigenschappen van Tiuri in alle recensies positief benaderd worden. Alle recensenten die Tiuri positief evalueren spreken over zijn eerlijkheid, loyaliteit en moed. Deze eigenschappen zorgen er samen voor dat Tiuri een goede ridder is en, zoals Michelle Curie schrijft, de perfecte protagonist is. De eigenschappen die recensenten benoemen, kunnen worden gekoppeld aan het ridderschap waardoor Tiuri voor recensenten een goede ridder representeert.

Aan de andere kant wordt Tiuri ook wel als ‘*annoying*’ of als overbodig ‘naïef’ personage bestempeld door recensenten. In vier recensies wordt het personage Tiuri negatief geëvalueerd en zijn deze woorden aan de negatieve evaluatie te koppelen. Deze evaluatie komt voort uit fragmenten die volgens recensenten ongeloofwaardig zijn. Bijvoorbeeld momenten dat hij geholpen wordt door volwassen ridders of altijd geluk heeft. Hieruit valt af te leiden dat recensenten niet geloven dat Tiuri een echte ridder is. Recensenten verbinden geloofwaardigheid aan het ridderschap van Tiuri, want de negatieve evaluaties tonen aan dat Tiuri geen ridder is als de recensent het optreden van Tiuri niet gelooft.

Naast Tiuri wordt Piak in recensies individueel besproken. Piak wordt in zeven recensies besproken en in zes recensies wordt hij positief geëvalueerd. Hij wordt beschreven als een hoopvol en positief personage in positieve recensies. Leo Margetts schrijft bijvoorbeeld op 25 augustus 2020: *‘My favourite character was Piak because he always found a way to be positive about things.’* Dit citaat toont aan dat Piak positiviteit in de roman belichaamt. Naast Piaks positiviteit wordt vriendschap met Tiuri aan Piak gekoppeld. Recensenten geven aan dat de vriendschap hetgeen is dat de roman draaiende houdt, zoals Karivem op 26 mei 2020 schrijft: *‘The relationship between Tiuri and Piak. I love their support and how they believed in each other.’* De helft van de recensenten roemt Piak vanwege zijn positiviteit en de andere helft roemt hem om de vriendschap met Tiuri. Piak representeert vooral het gevoel dat hij weergeeft in de roman en niet zozeer zijn afkomst voor recensenten.

Naast de evaluatie van personages in algemene zin en evaluaties van enkele personages komt één kritiekpunt meerdere keren aan bod, namelijk: geen representatie van vrouwen. In zeven recensies wordt expliciet stilgestaan bij het missen van vrouwen in de roman. Vrouwen komen in de roman weinig naar voren en door recensenten wordt dit negatief geëvalueerd, maar wel in context gebracht. Zo schrijft Lieven Frederickx op 20 maart 2020 het volgende: *‘With the medieval setting you could argue it's time appropriate, but having a daughter of my own I'm glad our society evolved towards more gender equality.’* Dit citaat toont de nuance aan die te verbinden is aan de tijdsperiode waarin het verhaal zich afspeelt. De recensent mist de representatie van vrouwen, maar kan het begrijpen dat de roman in een andere tijdsperiode speelt en is blij dat tegenwoordig meer gendergelijkheid is. Hiermee wordt getoond dat de roman in de context van de middeleeuwen moet worden geplaatst, maar toch spreekt dit de wens uit dat het liever anders was geweest.

De hypertext, de serie, kan de reden zijn waarom recensenten de representatie van vrouwen missen het boek. In de serie vertolken meerdere vrouwen namelijk een vooraanstaande rol. In vergelijking met de serie schrijft Stacey Brown schrijft op 27 oktober 2020 het volgende over het personage Lavinia: *‘Lavinia was the one who helped Tiuri instead of Piak. She was a much, much stronger character in the show.’* De personages in de serie zijn volgens haar veel meer impactvol en veel sterker. Zij mist in het boek bij uitstek sterke vrouwelijke personages, omdat deze in de serie wel worden getoond. Het verschil in vrouwelijke representatie tussen boek en serie is het meest beschreven verschil dat in de recensies over boeken benoemd wordt. Dit verschil toont aan dat gendergelijkheid in huidige culturele standaarden van toepassing is, maar dat genderongelijkheid in het verleden wel in perspectief kan worden geplaatst.

4.2 Receptie van de film

In tegenstelling tot het boek is de film negatief ontvangen door het publiek. De personages worden in alle geanalyseerde recensies negatief geëvalueerd. Het grootste kritiekpunt dat naar voren komt in recensies is de ongeloofwaardigheid waarmee de personages neergezet worden door de acteurs. Door 23 van de 28 recensenten wordt dit op verschillende manieren duidelijk gemaakt. In al deze recensies wordt gesproken over het algemene beeld van alle personages waarin soms acteurs apart besproken werden. Een ongeloofwaardigheid is bijvoorbeeld het uiterlijk van ridders. Zoals Roger Tornhill op 15 juli 2019 schrijft: '[...] of misschien schamen ze zich wel om hun gezichtsbehang en pruiken : dat semi-rastahaar van Daan Schuurmans!)'. Ook wordt de ongeloofwaardigheid beschreven door middel van de beschrijving van de dialogen, zoals door Blur op 25 november 2008: 'De meeste acteurs zetten een eendimensionaal karakter neer, en zeggen statisch hun zinnen op; keurig volgens het script.' De mise-en-scène wordt in het geval van de film niet overtuigend gebracht door de acteurs. Hierin speelt dus de kritiek dat een film realistisch moet zijn de boventoon.

Verder wordt het personage Tiuri door zeven recensenten expliciet besproken naast het algemene beeld van personages. Het personage Tiuri wordt, net zoals alle personages, ongeloofwaardig gevonden. Een eigenschap die Tiuri volgens recensenten zou moeten hebben, maar niet heeft, is ridderlijkheid. Josio schrijft op 23 juli 2008 het volgende in zijn recensie:

Hij was niet zo edel als in het boek, hij miste het vuur. Hij leek niet echt te voelen hoe belangrijk zijn opdracht had, maar het was meer zo dat hij zich liet leiden door wat er om hem heen gebeurde. Ik vond hem ook te veel een moderne puber [...].

Hiermee laat Josio blijken dat Tiuri niet de held is die hij zou moeten zijn. De acteur representeert niet de ridder die het personage Tiuri zou moeten zijn. Volgens deze recensent representeert Tiuri niet de ridders of edelheid die een ridder moet hebben, maar representeert Tiuri de moderne puber. Hij mist de representatie van wat een ridder moet zijn in het personage van Tiuri zoals deze in het boek wel was. In een andere recensie wordt hij ook een '*colourless hero*' genoemd. Deze benaming laat blijken dat Tiuri meer inhoud moet hebben en dat de acteur meer om kleur moet geven aan het ridderschap van Tiuri. Tiuri lijkt hierdoor eigenlijk nergens op en representeert in de ogen van de recensent niet wat hij moet representeren, namelijk een edele ridder.

De hypotekst speelt in de beschrijving en de evaluatie van personages in de film een belangrijke rol. Alle geanalyseerde recensies over de film *De brief voor de koning* verwijzen in

meer of mindere mate naar het boek. Recensenten kennen duidelijk het verhaal. Ook recensenten die het boek niet hebben gelezen, verwijzen naar het boek. Een kritiekpunt ten opzichte van het boek is vooral het missen van personages. Barry Lyndon schrijft op 23 juli 2008 het volgende daarover:

De "dwaas uit de boshut" is gesneuveld, net zo als Tirilio. Karakters die niets toevoegen aan de verhaallijn maar wel voor meer diepgang hadden kunnen zorgen en daarmee hadden bijgedragen aan het verhogen van het realisme.

Hieruit blijkt dat personages die bij hadden kunnen dragen aan de geloofwaardigheid van het verhaal niet zijn gebruikt. De representatie van verschillende groepen wordt hiermee ook teniet gedaan. De lagere standen worden hierdoor verzwegen en ongebruikt. Alleen de adel kent representatie in de film. Recensenten leveren hiermee kritiek op *fidelity*. Dit komt ook naar voren in de kritiek dat Tiuri niet representeert wat hij moet representeren op basis van het boek. De makers van de film hebben ervoor gekozen om essentiële onderdelen weg te laten en te verzwijgen volgens recensenten. Daarmee hebben ze de *implied pact* met de kijker verbroken en de lezer accepteert deze verandering niet.

4.3 Receptie van de serie

Net zoals de film is de serie in de geanalyseerde recensies niet goed ontvangen door het publiek. De personages in de serie worden in 55 van de 68 recensies negatief beoordeeld. Een kritiekpunt dat in meerdere recensies terugkomt, is het gebrek aan ontwikkeling van personages. Door Malseeds werd op 22 november 2020 het volgende gezegd rondom het missen van ontwikkeling:

Tiuri doesn't have powers? Okay but why since he's the confirmed descendant of the shamans who do have powers. Lavina does have powers? Great, but why does she have powers when her father doesn't and her mother is never explained?

Deze kritiek komt in 23 recensies naar voren. Dit citaat toont aan dat deze recensent vond dat er geen ontwikkeling is in de personages van Lavinia en Tiuri, omdat het onduidelijk is hoe zij zijn geworden wie ze zijn. Ook andere personages worden besproken als het gaat om het tekort aan persoonlijke en emotionele ontwikkeling of worden besproken wanneer het gaat om onlogische ontwikkeling. Zoals het moment dat Arman zijn vader de rug toekeert zonder duidelijke opbouw naar dat moment toe. Hiermee uit de recensent kritiek op het personagebeeld dat in de serie gegeven wordt en de ongeloofwaardigheid waarmee het personage getoond wordt.

Eén personage wordt meerdere keren individueel besproken. Dat personage is Tiuri. In vijftien recensies worden kritiekpunten geuit die te maken hebben met onaantrekkelijke eigenschappen die aan Tiuri toegekend worden. Zo wordt hij *'very pale'* genoemd ten opzichte van andere personages, omdat hij vergeleken met andere personages weinig diepgang heeft. Ook wordt hij als frustrerend gezien. Zoals Paul op 25 november 2020 schrijft: *'Yet Tiuri was so naive and gullible for a 16 year old that it was frustrating'*. Het personage Tiuri wordt in gevallen van negatieve recensies gezien als een slecht en zwak personage. In twee recensies wordt het personage van Tiuri ook gezien als een overbodig personage, omdat hij uiteindelijk niet het kwaad verslaat en niet degene is die de magische krachten heeft.

Aan de andere kant wordt Tiuri in enkele recensies wel positief besproken, namelijk in vier recensies. Sandrakae schrijft bijvoorbeeld op 7 april 2020: *'I LOVE that he's so scared, that Tiuris character trait is "kind-hearted" is both his greatest value and his own downfall.'* Het behulpzame karakter van het personage Tiuri is het enige dat positief geëvalueerd wordt door recensenten. Het grote verschil in het kleine aantal positieve evaluaties tegenover het grote aantal negatieve evaluaties tonen aan dat Tiuri als personage niet representatief is als protagonist.

Een ander punt dat in veel recensies naar voren komt, is de diversiteit die aangebracht is door de makers van de serie. Diversiteit wordt beschreven door in te gaan op etniciteit, het aantal vrouwen in de serie en het aansluiten bij de LHBTI-gemeenschap. Over diversiteit wordt het volgende geschreven door McRizzie op 25 maart 2020:

A fantasy world mixed with people of all origins, black, asian, arab, white and I get it, you guys want to be inclusive. For me its just irritating having a small medieval country be stuffed with more diversity than a foreign student exchange program.

De diversiteit wordt door de recensent hier beschreven als geforceerd. De recensent schrijft dat diversiteit niet in de serie past, omdat het gaat om een verhaal dat zich afspeelt in de middeleeuwen waarin deze diversiteit geen plek heeft. Deze recensent ervaart de mix van etniciteiten als geforceerd door de makers om te laten zien hoe inclusief ze zijn. Diversiteit wordt in achttien recensies genoemd en door deze recensenten als geforceerd ervaren, omdat het geen plek heeft in de tijd waarin het verhaal zich afspeelt.

Ook het beeld van twee jongens die met elkaar zoenen wordt besproken als iets negatiefs, omdat ridders dit volgens de recensenten niet zouden doen. Dit wordt beschreven als *'a random kiss between two knights that had like no build up at all'*. Recensenten ervaren

enerzijds de kus als ongepast in de serie. Anderzijds wordt de kus gezien als iets wat in de serie moet gebeuren om bij hedendaagse maatschappelijke standaarden te horen. Hierdoor wordt de diversiteit als geforceerd en overbodig benaderd, omdat het als ‘moeten’ wordt gezien in plaats van een manier van representatie van andere sociale groepen.

Recensenten ervaren geforceerde diversiteit als mislukte *fidelity*. Zij schrijven dat de *adaptors* van de serie te veel bezig waren met het actualiseren en ‘woke’ zijn. De *adaptors* zijn het verhaal van een ridder in de middeleeuwen uit het oog zijn verloren. Dit is in de context van adaptatietheorie opvallend, omdat wetenschappers Hutcheon, Murray en Stam uitgaan van aanpassing naar de huidige maatschappij. Echter, uit de recensies blijkt dat dit als geforceerd wordt ervaren. Actualisering van een brontekst is niet per definitie gewenst door het publiek. De recensent van *The letter for the king* vraagt eerder om representatie van die passend is bij de tijdsperiode waarin het verhaal zich afspeelt.

Personages worden in de serie over het algemeen negatief geëvalueerd. Twintig recensenten noemt enkel het paard Ardanwen als meest geslaagde personage, zoals Mayankay op 20 maart 2020: ‘[...] *they showed the horse(Ardanwen) so intelligent in comparison with other characters [...]*’. Het valt op dat het paard als beste en intelligentste personage wordt geëvalueerd door meerdere recensenten. Dit toont aan dat recensenten personages over het algemeen als onvoldoende geslaagd evalueren. Personages representeren niet wat recensenten willen zien, namelijk de representatie van de middeleeuwen. Zoals hiervoor ook is getoond weten recensenten wat personages moeten representeren, maar vinden zij de representatie over het algemeen niet geloofwaardig. De ongeloofwaardigheid komt voort uit de geforceerde diversiteit volgens een aantal recensenten, maar ook door de slechte kwaliteit van de personages waardoor een paard als beter personage wordt beschreven dan menselijke personages.

De evaluatie van personages is negatief, in enkele gevallen wordt dan ook verwezen naar het boek. Zeven recensenten verwijzen naar het verschil in personages tussen de roman en de serie. Wanneer er gekeken wordt naar de betrekking van de hypotekst in recensies worden Tiuri en Piak door recensenten beschreven. Hierin wordt de verandering het karakter van Tiuri beschreven in recensies. Recensenten benoemen regelmatig de onzekerheid die Tiuri heeft in de serie ten opzichte van de zekerheid die Tiuri heeft in het boek. Ook de verandering van de positie van personages wordt hierin beschreven, bijvoorbeeld door Smusuvaal op 1 april 2020: *‘The characters have completely different personalities; Tiuri’s friend, my beloved Piak, has been turned into a girl - no doubt to satisfy the political correctness police.’* In deze recensie wordt de vergelijking sterk gemaakt tussen boek en serie. De vergelijking laat blijken dat deze

recensent de representatie van de vriendschappelijkheid tussen Tiuri en Piak, of Tiuri en andere personages, niet geslaagd vindt. Personages zouden volgens deze recensent allemaal aangepast om een politiek correcte serie neer te zetten. Hiermee bedoelt de recensent dat de serie onnodig aanpassingen doet om aan de huidige maatschappij te voldoen.

Opvallend aan de bespreking van de hypotekst in recensies van de serie is dat veel recensenten die de vergelijking maken ook vermelden dat de vergelijking niet kan. Zestien recensenten benoemen dit. Zo zeggen ze dat een serie nooit gelijk is aan een boek, omdat een boek nooit volledig geadapteerd kan worden. Meestal ondersteunen ze dit argument door te noemen dat alleen de namen van personages zijn overgenomen en het idee van het verhaal hetzelfde is als de hypotekst. De meeste recensenten benaderen de serie daarom als een nieuw product met een eigen verhaal en invulling. Dit lijkt paradoxaal, omdat in veel recensies wordt ingegaan op de geforceerde diversiteit en daarbij de roman noemen. Echter, recensenten die een vergelijking maken met het boek behandelen de serie als nieuw product en keuren de serie af vanwege het slechte script. Sterker nog: recensenten die aangeven dat de serie niet vergelijkbaar is met het boek benadrukken expliciet dat het boek verschilt van de serie. Deze recensenten leggen uit waarom een vergelijking niet kan en dat ze de serie afkeuren op basis van het script in plaats van het boek.

4.4 Evaluatie van representatie van personages

Zoals uit voorgaande analyses blijkt, worden personages in het boek het meest positief geëvalueerd; in de serie worden ze over het algemeen negatief geëvalueerd; en in de film worden ze alleen maar negatief geëvalueerd. De evaluaties van personages in de film en serie gaan vooral in op het feit dat de acteurs niet de personages representeren, zoals men dit van ze verwacht. In de film verwacht de recensent dat het personage Tiuri edel en ridderlijk is, maar de recensent evalueert dat het personage niet oprecht overkomt. De recensent evalueert het personage negatief, omdat de *mise-en-scène* niet voldoet aan hun verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de kennis van het verhaal uit de roman. Recensenten verwachten in de serie een personage dat een ontwikkeling doormaakt en ridderlijke eigenschappen heeft, maar Tiuri voldoet niet aan deze verwachting en wordt geëvalueerd als een eindimensionaal karakter zonder ontwikkeling. Deze verwachting is enerzijds gebaseerd op de roman. Anderzijds is de verwachting gebaseerd op voorkeuren van de recensenten die voortkomen uit ervaringen met andere series.

Verder worden naast de bespreking van Tiuri in veel recensies vrouwen besproken. In de receptie van het boek wordt de missende representatie van vrouwen genoemd als een aspect waarin het boek tekortschiet. In de serie komen daarentegen meer vrouwen voor dan in het boek, maar in de receptie van de serie wordt dit opgevat als geforceerde diversiteit aangezien zij rollen vertolken die niet bij vrouwen zouden horen. Vrouwen in de serie worden daarentegen niet alleen maar negatief gerecenseerd. Zij worden ook opgevat als powervrouwen en de representatie van een sterke vrouw in een mannenwereld van ridders en koningen. Het is opvallend dat in de bespreking van de film vrouwen onbenoemd blijven, maar dit kan liggen aan het feit dat recensenten andere elementen van de film bespreken.

Tot slot is bij elke receptieanalyse gekeken naar de vergelijking tussen de hypotekst en/of hypertekst(en) in de recensies. In deze analyse viel op dat in de recensies van de film altijd verwezen werd naar het boek en de manier waarop de film de plank missloeg bij het vertolken van het boek. Recensenten van het boek vragen om striktere *fidelity*: de film moet vertolken wat er in het boek gebeurt. In de recensies van de serie werd het boek daarentegen minder genoemd. In tegenstelling tot recensenten van de film benoemden recensenten van de serie dat strikte *fidelity* onmogelijk is: de serie kan niet het boek geheel vertolken. Recensenten benaderen de serie als een nieuw medium dat elementen overneemt uit het boek. Dit ligt in lijn met het idee van Stam dat elke adaptatie benadert moet worden als nieuw medium. Recensenten benaderen de serie anders dan de film. Waar dit precies aan ligt, wordt niet helemaal duidelijk gemaakt in de recensies. Wellicht heeft dit te maken met de ervaringen die recensenten hebben met eerdere adaptaties of dat de serie beter is ontvangen dan de film.

5 Conclusie

In deze masterscriptie staat *De brief voor de koning* en adaptaties centraal. Met deze masterscriptie werd gepoogd te ontdekken hoe omgegaan wordt met de representatie van personages in zowel hypotekst als hyperteksten. De roman verscheen als eerst en wordt als hypotekst in deze scriptie beschouwd. Daarna verschenen de hyperteksten: eerst de film en later de serie. Ook werd in deze scriptie de evaluatie van personages door het publiek geanalyseerd. In dit onderzoek stond daarom de volgende hoofdvraag centraal:

Hoe worden personages in De brief voor de koning van Tonke Dragt en adaptaties gerepresenteerd en hoe wordt dit door kijkers geëvalueerd?

De hoofdvraag is tweeledig en daarom ook in twee verschillende hoofdstukken onderzocht. In hoofdstuk 3 werd de representatie van personages in de roman, de film en de serie apart van elkaar geanalyseerd. Hoofdstuk 4 stond in het teken van de receptieanalyse. Om de hoofdvraag te beantwoorden zal ook de conclusie bestaan uit twee onderdelen. Als eerste wordt beantwoord hoe personages gerepresenteerd worden in *De brief voor de koning* en de hyperteksten. Ten tweede wordt beantwoord hoe de representatie van personages geëvalueerd is door het publiek. Tot slot wordt kort beschreven wat in dit onderzoek beter kon en worden er suggesties voor vervolgonderzoek gedaan.

5.1 Representatie van personages

Ten eerste wordt in deze conclusie antwoord gegeven op de vraag hoe personages gerepresenteerd worden in *De brief voor de koning* en adaptaties. Hierbij wordt strikt rekening gehouden met het *fidelity issue*. Dit is in lijn met Stam die schrijft dat het onmogelijk is om personages letterlijk over te nemen vanuit een hypotekst naar een hypertekst. Ook schrijft Stam dat elke nieuwe tekst een kunstwerk op zich is. De nieuwe tekst kan inhoudelijk niet vereleken worden met de brontekst. Wel kan worden geconcludeerd hoe de verschillende teksten omgaan met de representatie van personages op basis van karakterisering en kan beoordeeld worden hoe in teksten sociale groepen ten opzichte van elkaar worden gepositioneerd. Dit is in lijn met de manier waarop Smeets onderzocht hoe sociale groepen in hedendaagse romans worden gerepresenteerd.

In alle drie de teksten worden gelijke groepen uit de middeleeuwse standenmaatschappij gerepresenteerd. De adel wordt voornamelijk in deze teksten gerepresenteerd en bijna altijd op dezelfde manier. De adel bestaat in zowel de roman als de film en de serie uit één of meerdere schildknapen, een groep ridders, een groep heren van hogere afkomst en koningen. De

schildknapen en ridders krijgen allemaal dezelfde eigenschappen toegekend om een goede ridder te zijn. Dit zijn de eigenschappen behulpzaamheid, dapperheid en eervol zijn. Deze eigenschappen zijn allemaal terug te vinden in het karakter van het gelijknamige personage Tiuri dat in alle verschillende teksten naar voren komt. Uiteindelijk wordt dit personage in alle drie de teksten beloond voor zijn ridderlijke eigenschappen: hij wordt tot ridder geslagen. De eigenschappen die aan ridders worden toegekend zijn gelijk en lijken daardoor stereotyperend voor ridders.

Stereotypering valt op. In de roman en de film onderscheidt het goede zich overduidelijk van het kwade en wint het goede altijd. De stereotypering vindt plaats op basis van gedragseigenschappen. Zo gedragen alle ridders zich op dezelfde manier. Ze zijn niet van elkaar te onderscheiden op basis van gedrag. Zo is er geen onderscheid te maken tussen de verschillende Grauwe Ridders in de roman en de ridders in het grijs in de film. De personages die in groepen worden gerepresenteerd kunnen voor elkaar ingewisseld worden.

De serie speelt op dat punt meer met karakterisering. Niet alle ridders en schildknapen zijn inwisselbaar en ze hebben allemaal hun eigen karaktereigenschappen. Daarnaast is het niet van te voren te zeggen of een personage volledig goed of volledig slecht is. Zo start Iona aan de goede kant van de ridders van Dagonaut, maar sluit ze zich later aan bij een spion uit Eviellan. Ook Arman verandert van het uitsluiten van Tiuri, zijn slechte kant, naar het aanmoedigen van Tiuri om die brief te bezorgen, het goede doen. Van adel zijn betekent niet dat het personage per definitie goed is, maar de eigenschap goed kan alleen toegekend worden naar aanleiding van de karakterisering van het personage.

Echter, het kwade wordt in de serie, net als in het boek en de film, verbonden aan de ridders die in Eviellan zijn. In Eviellan is het woord '*evil*' te horen. Personages die zich verbinden aan Eviellan worden in alle drie de teksten als slecht beschouwd. Als gekeken wordt naar het model van Greimas worden personages die zich verbinden aan Eviellan beschouwd als de 'tegenstander'. Er is sprake van een machtsstrijd tussen de tegenstanders uit Eviellan en de personages die de rollen helper en ondernemer vertolken. De karakters die zich verbinden aan de macht in Eviellan worden op basis van ideologie gestereotypeerd.

Stereotypering en in hoeverre stereotypering wordt ingezet, verschilt per tekst. In de serie wordt hier de meeste vrijheid genomen. In de serie is geen sprake van personages die uiterst 'goed' of uiterst 'kwaad' zijn, want personages veranderen van positie en kiezen in enkele gevallen voor een middenpartij. In de film en serie is daarentegen wel sprake van 'goed'

tegenover 'kwaad'. Als gekeken wordt naar de representatie van sociale groepen door personages, kan geconcludeerd worden dat de serie het dichtstbij de huidige, diverse maatschappij blijft. De roman en de tekst representeren sociale groepen die aansluiten bij de standenmaatschappij uit de middeleeuwen.

Eén andere stand wordt naast de adel in de film en de roman gerepresenteerd, namelijk: de boeren en burgers. Het personage Piak representeert in zowel het boek als de film deze stand. Dit personage heeft de wens om toe te treden tot de adel om schildknaap te worden. In de serie wordt daarentegen de stand van boeren en burgers niet gerepresenteerd. In de serie komen alle geanalyseerde personages uit de adel. Deze personages zijn geboren in de adel of toegelaten tot de adel door trouwen of adoptie. In alle drie de teksten staat de adel hoger in de hiërarchie en geniet aanzien vanuit een lagere stand. De adel wordt als ideaalbeeld gezien vanuit verschillende standen in de getoonde maatschappij in zowel de roman als de film en de serie.

Naast de stand van de boeren en burgers is de geestelijkheid ook een stand die voorkomt in de middeleeuwse standenmaatschappij. In geen van de drie teksten wordt expliciet de geestelijkheid gerepresenteerd als een van de standen in de middeleeuwen. Het dichtstbij komen de monniken die in zowel de roman als de film een kleine rol spelen. Deze rol was echter te klein om te analyseren. In de serie komt de sjamaan van Eviellan het dichtstbij de geestelijkheid. Hierin wordt de geestelijkheid gerepresenteerd als een bron van de magische krachten die een rol spelen in de serie. Echter, dit is niet de geestelijkheid uit de middeleeuwen. De geestelijkheid in de middeleeuwen bestaat uit de leiders van het christelijke geloof en de kerk. Waarom de geestelijkheid niet wordt gerepresenteerd, is niet duidelijk. Wellicht wordt de geestelijkheid niet gerepresenteerd om de teksten universeler te maken. Ook kan hiervoor gekozen zijn om de teksten herkenbaar, toegankelijk en eenvoudig te maken voor kinderen, omdat de doelgroep van alle drie de teksten bestaat uit kinderen.

In de gebruikte analysekaders werd naast afkomst specifiek gekeken naar de manier waarop gender wordt gerepresenteerd in de teksten. Hierin verschillen alle teksten van elkaar. Zo worden vrouwen in de roman helemaal niet gerepresenteerd en spelen vrouwen alleen kleine rollen op de achtergrond. Deze rollen zijn duidelijk kleiner dan die van mannen waardoor vrouwen in de analyse niet eens zijn meegenomen. Dit heeft als gevolg dat eigenschappen die gerepresenteerd worden in het verhaal allemaal als mannelijk ervaren worden. Ook maakt dit duidelijk de vrouw onderworpen is aan de man, omdat alleen de man gerepresenteerd wordt in het boek.

In vergelijking met het boek wordt één vrouw gerepresenteerd in de film, maar andere vrouwen spelen nauwelijks een rol. In de film wordt deze vrouw in eerste instantie alleen in beeld gebracht vanwege haar schoonheid. De uitspraak dat ze een schoonheid is, zorgt ervoor dat de vrouw slechts een object lijkt voor de man om naar te kijken. Wanneer het vrouwelijke personage een eigenschap krijgt, moet zij deze eigenschap het uiten via haar vader. Hieruit blijkt dat in de film ook de vrouw onderworpen is aan de man en niet voor zichzelf op kan komen.

Tot slot worden vrouwen in de serie het meest gerepresenteerd, omdat in de serie in vergelijking met de roman en de film de meeste vrouwen voorkomen. Echter, het meer in beeld brengen van vrouwen staat niet gelijk aan de sterke representatie van vrouwen. Zo worden vrouwen nog vrijwel altijd samen met een man in beeld gebracht, wordt de vrouw verplicht om te trouwen en moet de vrouw ondersteund worden door de man. Eigenlijk worden vrouwen ook in de serie neergezet als personages die onderworpen zijn aan de man. Mannen hebben een hoger aanzien en vrouwen kunnen alleen door de man van aanzien genieten of hun doel bereiken.

Een laatste groep die gerepresenteerd wordt in de serie is de LHBTI-gemeenschap. Deze groep komt in de roman en de film überhaupt niet aan bod. De serie geeft deze gemeenschap weer door een kus te laten plaatsvinden tussen twee mannelijke schildknepen. Deze scène kan als onbeduidend beschouwd worden, omdat de opbouw naar de kus niet plaatsvindt. Ook gebeurt na de kus niks tussen de twee jongens. Hierbij is af te vragen of de representatie dan echt geslaagd is, omdat deze representatie onbeduidend is aangezien dit op één moment is in een serie met zes afleveringen.

In adaptatietheorie van zowel Stam als Hutcheon wordt uitgegaan van actualisering tijdens het adapteren. Uit de analyse van de film blijkt dat het actualiseren amper wordt gedaan. De *adaptor* lijkt zo dicht mogelijk bij de brontekst te willen blijven en zoveel mogelijk aan *fidelity* vast te houden. De elementen die geselecteerd zijn uit het boek worden zo strikt mogelijk overgenomen. Hieraan kleven verschillende nadelen wat representatie van de huidige samenleving betreft. Zo worden vrouwen amper gerepresenteerd en wordt de wereld alleen bevolkt door de witte man.

Uit de analyse van de serie blijkt dat er wel een poging is gedaan om te actualiseren door meer ethniciteiten te representeren, vrouwen een grotere rol te geven en de LHBTI-gemeenschap te representeren. Dit is zelfs het doel van Netflix: weergave van diversiteit van de huidige

samenleving in films en series. Echter, in de serie is die diversiteit niet geslaagd. Personages van een andere afkomst worden onderdrukt vanwege hun affiniteit met magische krachten. De hiërarchie van de witte man boven de zwarte bevolking blijft naar voren komen in de serie. Net als de hiërarchie waar de man hoger staat dan de vrouw. Vrouwen worden in de serie meer in beeld gebracht, maar zijn nog steeds afhankelijk van de man. Daarnaast wordt LHBTI-gemeenschap gerepresenteerd met één kus. Met deze representatie wordt vervolgens niks gedaan waardoor de representatie gering is.

Kortom, de representatie van personages in de roman, de film en de serie staat vast in hiërarchieën die niet doorbroken worden. Dit heeft als gevolg dat sociale groepen die lager in de hiërarchie staan nog steeds onderdrukt worden door sociale groepen die hoger in de hiërarchie staan. Actualisering tijdens het adapteren vereist daarom meer aandacht dan het inzetten van een diverse cast om bestaande hiërarchieën te doorbreken.

5.2 Evaluatie door het publiek

Naast de representatie van personages in de teksten staat de evaluatie van personages door het publiek centraal. Hiervoor zijn een groot aantal amateurrecensies over de roman, de film en de serie geanalyseerd. Uit de analyse bleek dat het boek het meest positief werd geëvalueerd; de film werd negatief geëvalueerd; en de serie werd vooral negatief en weinig positief geëvalueerd.

Het personage Tiuri werd in alle recensies het meest geëvalueerd, waarbij de karaktereigenschappen van een ridder centraal staan in de recensies. De karaktereigenschappen komen voor in zijn personage waardoor de recensent het personage van Tiuri als echte ridder benadert. Toch worden in verschillende recensies over de film de karaktereigenschappen van Tiuri als minder overtuigend ervaren, omdat recensenten de acteur die de rol vertolkt niet geloofden. De karaktereigenschappen die zij aan Tiuri koppelden, zijn op de hypotekst gebaseerd.

Daarnaast wordt in recensies de representatie van diversiteit geëvalueerd. In de roman en de film worden vrijwel geen vrouwen of andere sociale groepen gerepresenteerd. Recensenten zien dit als een tekortkoming in de roman. Aan de andere kant worden diverse groepen uit de huidige maatschappij wel gerepresenteerd in de serie. Recensenten evalueren deze representatie als geforceerd. Een tekort aan diversiteit wordt dus negatief geëvalueerd door recensenten, maar veel diversiteit wordt door recensenten ook negatief geëvalueerd. Hieruit is af te leiden dat diversiteit een moeilijk begrip is in adaptatie, omdat het publiek geneigd is te kijken naar de geslaagdheid van de diversiteit op zichzelf en in relatie tot de hypotekst. De

vergelijking tussen hypotekst en hypertekst komt voort uit de cine-literaire gemeenschap die ontstaat, zoals Collins het noemt. De vergelijking tussen de hypotekst en de hypertekst staan voor het publiek in relatie tot elkaar. Ook al benoemen verschillende recensenten dat de serie en het boek niet met elkaar te vergelijken zijn. Zij noemen dat *fidelity* onmogelijk is en sluiten hiermee aan op de theorie van Stam.

5.3 Discussie en aanbevelingen

Om dit onderzoek grondiger te laten verlopen, zou gekeken moeten worden naar meer personages in de analyse. In de analyse werd aangetoond dat er sprake is van stereotypering. Wanneer meer personages onderzocht zouden worden, zou gezegd kunnen worden of de roman daadwerkelijk gebaseerd is op stereotypering. Hetzelfde geldt voor de analyse van de film, omdat in deze analyse ook personages achterwege zijn gebleven.

Daarnaast zou het onderzoek baten bij een uitgebreidere analyse van de serie door alle afleveringen te analyseren. In andere afleveringen komen namelijk andere personages en verhaallijnen voor die de karakterisering van personages zouden kunnen beïnvloeden. In andere afleveringen speelt bijvoorbeeld een liefdesverhaallijn tussen Tiuri en Lavinia speelt een rol, maar deze bleef in de geanalyseerde afleveringen onbenoemd. Ook spelen andere vrouwen in andere afleveringen een rol en vrouwelijke personages uit de analyse spelen in andere afleveringen een grotere rol. Andere afleveringen zijn nodig om een uitgebreider beeld te krijgen van de rol van de vrouw en de representatie van personages.

De analyse van de evaluatie door het publiek kan daarnaast ook uitgebreider worden gedaan. Hierin zouden meer recensies besproken kunnen worden die iets zeggen over elementen die tot nu toe onbelicht zijn geweest. Hierbij kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de geslaagdheid van andere elementen die nu onbelicht zijn gebleven, zoals het gebruik van ruimte. Wellicht kan ook gekeken naar professionele kritieken. Deze zullen misschien iets meer inzicht geven in de wijze waarop personages met elkaar in verhouding staan en de wijze waarop deze teksten worden geëvalueerd.

Vervolgonderzoek kan gericht worden op een uitgebreidere analyse van teksten in dit onderzoek. Ook kunnen deze teksten in andere analysekaders onderzocht worden om de representatie van personages of de representatie van vrouwen te vergelijken. Het zou ook interessant zijn om andere series te vergelijken aan de hand van dezelfde analysemodellen, zoals de in de inleiding genoemde serie *Bridgerton*. Het kan interessant zijn om te vergelijken of

personages hetzelfde representeren en om te vergelijken hoe het publiek de representatie van deze personage evalueert.

Bibliografie

Primaire teksten:

- Clark, C. (producent), Holmes, A. (regisseur), Thompson, F. (regisseur) & Martin, C. (regisseur) (2020) *The Letter for the King* [Serie]. Verenigd Koninkrijk : FilmWave.
- Dragt, T. (1962) *De brief voor de koning*. Amsterdam: Leopold.
- Oerlemans, R. (producent), Weers, H. de (producent) & Verhoeff, P. (regisseur) (2008) *De brief voor de koning* [Film]. Nederland: Armada Productions & Eyeworks.

Secundaire teksten:

- Collins, J. (2010) *Bring on the books for everybody*. Durham, NC : Duke University Press.
- Corrigan, T. (2017) 'Defining Adaptation', in: Thomas Leitch (ed.), *The Oxford Handbook of Adaptation Studies*. Oxford: Oxford University Press. <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199331000.001.0001/oxfordhb-9780199331000-e-1> (21 maart 2021).
- Dera, J. (2014) 'The Cone and the Funnel: Adaptation (Criticism) and Gerard Reve's *De avonden*', in: *Dutch Crossing*, 38, nr. 1: 59-78.
- Herman, L. & Vervaeck, B. (2007) *Vertelduivels. Handboek verhaalanalyse*. Nijmegen: Vantilt.
- Hutcheon, L. (2012). *A Theory of Adaptation. With Siobhan O'Flynn. Second edition*. Londen/New York: Routledge.
- Johnson, T. (2017) 'Adaptation and Fidelity', in: Thomas Leitch (ed.), *The Oxford Handbook of Adaptation Studies*. Oxford: Oxford University Press. <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199331000.001.0001/oxfordhb-9780199331000-e-1> (21 maart 2021).
- Parlevliet, S. (2014) "Als het niet onwaar is, dan is het fatasie' fatasieverhalen", in: Ghesquiere, R., Joossen, V. & Lierop-Debrauwer, H. van (eds.), *Een land van waan en wijs: geschiedenis van de Nederlandse jeugdliteratuur*. Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Atlas Contact: 121-153.
- Smeets, R. (2020) *Character Constellations: Representation of social groups in present-day Dutch literary fiction*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Stam, R. (2000). 'Beyond Fidelity: The Dialogics of Adaptation'. In J. Naremore (Ed.), *Film Adaption* (45-76). New Brunswick: Rutgers.

- Verstraten, P. (2008) *Handboek filmnarratologie*. Nijmegen: Vantilt.

Bijlage 1

Overzicht geanalyseerde recensies

Goodreads.com over het boek

Nummer	Accountnaam	Datum publicatie	Titel
1	Dyonne	26-05-2021	<i>Geen titel</i>
2	Wouter Bok	24-05-2021	<i>Geen titel</i>
3	Antony	28-03-2021	<i>Geen titel</i>
4	Amy Hanks	25-03-2021	<i>Geen titel</i>
5	Greg K	01-03-2021	<i>Geen titel</i>
6	Laura Cruickshanks	02-02-2021	<i>Geen titel</i>
7	Aaron	24-01-2021	<i>Geen titel</i>
8	Michelle Curie	12-01-2021	<i>Geen titel</i>
9	Liz Recalde	10-12-2020	<i>Geen titel</i>
10	Stacey Browne	26-11-2020	<i>Geen titel</i>
11	Nalani	03-11-2020	<i>Geen titel</i>
12	Morag Forbes	27-10-2020	<i>Geen titel</i>
13	Abigail Hartman	16-10-2020	<i>Geen titel</i>
14	Stephanie	31-08-2020	<i>Geen titel</i>
15	Alex	30-08-2020	<i>Geen titel</i>
16	Leo Margetts	25-08-2020	<i>Geen titel</i>
17	Deborah	09-08-2020	<i>Geen titel</i>
18	Ariadne Christoph	05-08-2020	<i>Geen titel</i>
19	Paulina	26-07-2020	<i>Geen titel</i>
20	Patrick Jackson	16-07-2020	<i>Geen titel</i>
21	Pop Bop	10-07-2020	<i>Geen titel</i>
22	Joy Rancatore	23-07-2020	<i>Geen titel</i>
23	Jeroen Sytsma	21-07-2020	<i>Geen titel</i>
24	Sarah	07-06-2020	<i>Geen titel</i>
25	Fiona	26-05-2020	<i>Geen titel</i>
26	Karivem	26-05-2020	<i>Geen titel</i>
27	Katie	01-05-2020	<i>Geen titel</i>
28	Blue	25-04-2020	<i>Geen titel</i>

29	Nick DiFeo	07-04-2020	
30	Evangeline Parry	05-04-2020	<i>Geen titel</i>
31	Marco Hokke	30-30-2020	<i>Geen titel</i>
32	Leserling Belana	27-03-2020	<i>Geen titel</i>
33	Smitha Murthy	26-03-2020	<i>Geen titel</i>
34	Elizabeth Marie Ostenson	26-03-2020	<i>Geen titel</i>
35	Howard Curzer	24-03-2020	<i>Geen titel</i>
36	Diane Lezer	21-03-2020	<i>Geen titel</i>
37	Lieven Frederickx	23-03-2020	<i>Geen titel</i>
38	Kirsten Dors	14-03-2020	<i>Geen titel</i>
<i>Hebban.nl over het boek</i>			
39	Open Boeken	21-05-2021	Ridderlijk
40	Books and Blogs	04-07-2020	Spannend adembenemend en tijdloos
41	Chantal Hutchison	09-06-2020	Dit boek blijft fantastisch
42	André van Broekhuizen	27-05-2020	Beter laat.....
<i>Amazon.com over het boek</i>			
43	MJM72	25-03-2020	Way Better than the Netflix Series!
44	R.M. Fisher	16-08-2020	“I Need Your Help. It’s a Matter of Life and Death!”
45	Alaran	03-05-2020	There and back again...and not much else
46	Djilly L.	25-05-2020	A dull and slow adventure that’s pretends to be epic
47	Retiredpete	18-07-2020	A book to encourage the reluctant or autistic young reader
<i>Moviemeter.nl over de film</i>			
48	Quido	10-07-2008	<i>Geen titel</i>
49	Timbo	18-07-2008	<i>Geen titel</i>
50	Sage	21-07-2008	<i>Geen titel</i>

51	Barry Lyndon	23-07-2008	<i>Geen titel</i>
52	Josio	23-07-2008	<i>Geen titel</i>
53	Quentin	24-07-2008	<i>Geen titel</i>
54	Neo	22-10-2008	<i>Geen titel</i>
55	Blur	23-11-2008	<i>Geen titel</i>
56	Tonke	26-12-2008	Auw
57	GregNeck	25-02-2009	<i>Geen titel</i>
58	Film Pegasus	06-07-2009	<i>Geen titel</i>
59	Brix	25-07-2010	<i>Geen titel</i>
60	Grover	19-10-2010	<i>Geen titel</i>
61	Gauke	16-05-2011	<i>Geen titel</i>
62	Wavanbuuren	02-06-2011	<i>Geen titel</i>
63	BBC	27-07-2012	<i>Geen titel</i>
64	Noodless	18-01-2013	<i>Geen titel</i>
65	RuudC	04-11-2015	<i>Geen titel</i>
66	Showed	01-11-2018	<i>Geen titel</i>
67	Roger Thornhill	15-03-2019	<i>Geen titel</i>
68	LeBarron	30-03-2020	<i>Geen titel</i>

IMdB.com over de film

69	Joejoesan	18-07-2008	Too truthful to the book
70	Martien-jolanda	05-08-2008	Hasty and poor
71	Mdaf	10-01-2009	When terrible is in need of even worse
72	Lossowitz	12-07-2009	Poor in everything
73	Myriamlenys	07-09-2020	Dutch fantasy movie for children
74	Facebook-383-422257	21-04-2017	Bloodless and boring
75	Karelchevalking	29-12-2012	Very disappointing take on an excellent story

Moviemeter.nl over de serie

76	Lebarron	30-03-2020	<i>Geen titel</i>
----	----------	------------	-------------------

IMdB.com over de serie

77	Malseed	22-03-2020	Starts strong but the end is trash, whether you read the books or not
78	Roaldknol	20-03-2020	Completely butchers the original story
79	Mailnareagistracie-03914	28-03-2020	Meh
80	Bebitbrahma	21-04-2020	Trash. Only thing good is the marvellous horse
81	Rynecortez	23-03-2020	Don't waste your time
82	Weed_1100	22-03-2020	Huge letdown
83	LSSEnterprise	24-03-2020	Stop ruining good stories with current cultural junk!
84	Spitfiresurgeon	21-03-2020	Abomination
85	Jessi-18-113342	11-03-2020	Couldn't get through it
86	Mayankay	23-03-2020	Fast pace of the show, terrible ending
87	Jimholdsworth	01-03-2020	Style over substance
88	Nineteen20	21-03-2020	Another Netflix flop
89	Martin-06072	11-05-2020	The writers completely ruined the story with a single scene.
90	Shrimpermaster	19-05-2020	A hasty, slashed together show lot of leak
91	Smsuvaal	01-04-2020	Butchery
92	J-bruns	22-03-2020	Haven't read the books, but who writes this dialogue?
93	Bouncefountain	08-04-2020	Pure nonsense. Not even laughably bad.
94	Huggie_g	05-04-2020	Interesting Premise quickly loses itself
95	Lorxaskates_dvd	31-05-2020	I dont believe it

96	Maxzeta	28-04-2020	You can forgive small stuff, but never a plot hole, specially if it doesn't make sense
97	Kopitexenon	17-04-2020	Eye rolls are abounty. Not every series/movie can or should 'subvert tropes'
98	Cynthia_ewers	25-03-2020	The acting!!!
99	Noorea-85147	16-04-2020	Completely average
100	Themadcamel	29-03-2020	Brilliantly flawed
101	Zendatrim	31-03-2020	A wonderful journey of love and discovery of ones self and betrayal
102	Rollexx	27-03-2020	Keep this letter unopened
103	McRizzi	25-03-2020	I get the low ratings now... ep. 5 leaves me feeling robbed
104	Francisparaguay	01-04-2020	Terrible show.
105	Codefool	30-03-2020	Ware waged for thousands of years... I didn't last 20 minutes.
106	Gabor0904	26-03-2020	Hold my beer I can do it better, really
107	Tuckson	25-03-2020	Yet another hollywood ruined story
108	Funsickus	31-03-2020	People complain about nothing
109	Daubie-25928	09-04-2020	Everything good about YA fantasy
110	Philoffice	31-03-2020	Irritating
111	Isaac3727	30-03-2020	A high note that washed away
112	Jpolywog	24-03-2020	Very disappointing

113	Onig_gino_17	24-03-2020	Haven't knew it was based on a book!!
114	Leonhardtrev	18-04-2020	Change the rating
115	Thotbuster	03-04-2020	It's not a 1 at all but definitely not a 10.
116	KingCritic	31-03-2020	Feels like a Missed Opportunity
117	Bwsmwzc	28-03-2020	Failure in a lot essential parts
118	Katanalilli	27-03-2020	A very flawed show and I haven't read the book
119	Tristenf	27-03-2020	Wasted so much time
120	Kjb_sonny	24-03-2020	A broken plot with untied references and cheap scenes
121	Eriksmartin-1	22-03-2020	What happened
122	Paul_bibby	24-05-2020	Had potential
123	Eeverie	23-03-2020	Dissapointing ending
124	Digitalbeachbum	22-03-2020	Didn't start off on the right foot
125	WatchAndSmile	27-03-2020	Fail on many levels. Bad acting, Same sex relationships in a kid movie was uncalled for too.
126	Kvothetraspie	21-03-2020	Only seen 3 episodes, its an alright fantasy story so far.
127	Sandrakaae	07-04-2020	Everyone here is so angry wth
128	Aaronwalters-15505	24-03-2020	Great story just terrible story telling

129	Eb-77733	28-05-2021	Could have been much better
130	Marisamcwhinnie	17-11-2020	Cheap entertainment
131	LauraAnnG	24-05-2020	An okay way to spend a lousy, cold, rainy day during an epidemic
132	Mdubya-71216	31-07-2020	What a great epic story until the last episode
133	Jesspwd	31-03-2020	Just ruined a fantastic character
134	Yysantamaria	30-03-2020	Spoilers ahead!!!
135	Markwhorlow	26-04-2020	Captivating
136	LukeCustomer2	05-07-2020	Do not understand these reviews.
137	Astro_cat-78154	07-05-2020	Merlin like...
138	Liamrock	25-03-2020	Stop thinking this is going to be like GoT or LoTR!
139	SWOrtiz56	05-12-2020	Not sorry that I watched this show.
140	Gtessarini	10-04-2020	An epic middle journey
141	Kimielyse	30-03-2020	This is a show well worth watching!
142	Paul_3-960-896774	25-03-2020	Quite entertaining, it has its moments but shallow people